

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS A „HANGYA” KÖTELEKÉBE
TARTOZÓ SZÖVETKZETEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10. SZÁM.
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. tagjai további intézkedésig tag-
díj ellenében kapják. Alapító tagdíj 2000 lel,
rendes tagdíj évi 100 lel, kisgazdák és tiszt-
viselők részére 50 lel.

A lapfelügyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó:

TÖRÖK BÁLINT
AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 150 lel Negyed évre 40 lel
Fél évre 75 lel Egyes szám 3 lel

A karácsony estéjén

a legnagyobb keresztyén ünnepre hív-
nak a harangok. Karácsony ünnepén szünetel
a munka, a vallásos áhitat és keresztyén fele-
baráti szeretet melege szállja meg és járja át a
lelkeket. Az imádság és ünnepi szorakozás fe-
ledtetik a mindennapi élet gondjait.

A szeretet láncza fűzi össze a családot, a
közös szenvedés, küzdelem és együtvé tartozás
érzete hozza össze a gazdákat, akik ma még
csak gondolatban élnek és dolgoznak együtt,
a valóságban, formailag azonban még nem,
mert a formális szervezkedést, a gazdakör-
rökbe való tömörülést legtöbb helyen a raj-
tuk kívül álló okok miatt ezideig megejteni
nem lehetett.

Ami késik, nem mulik. Meghozza talán
már az Urnak az 1922. esztendeje azt az időt,
amikor csendőrszurony és gyanúsítás nélkül
gyűlhetünk össze a faluban abból a célból,
hogy megbeszéljük ott is, miként enyhíthet-
nénk megélhetésünk gondjain. Készítsük elő a
talajt arra az időre, beszéljük meg előre, hogy
amikor a körülmények megengedik, azonnal
megalakíthassuk vagy új életre kelthessük a
gazdaköröket.

A ma még csak itt-ott, elsőtörtan működő
gazdakörök egy-egy mécses a mezőgazdasági
kulturában.

Ha száz és ezer faluban gyul fel egyszerre
a mécs világja, akkor tisztán láthatunk annak
fénye mellett a jövőbe, amely szervezeten
csak megnyugtató és boldog lehet.

Egy, a szervezett gazdák részére eljövendő
szebb, jobb és boldogabb karácsony reményé-
ben élve, kérjük az Isten segedelmét és áldá-
sát gazdatársaink verejtékes munkájához.

A direkttermők.

Irta: dr. Eöry István

az E. G. E. Szőlészeti, Borászati és Gyümölcsészeti
Szakosztályának alelnöke.

A direkttermő szőlők termelésének kér-
dése került fel Szőlészeti, Borászati és Gyü-
mölcsészeti Szakosztályunk legutóbbi ülésén,
mikor is a szakosztály úgy határozott, hogy
ebben a kérdésben szakértők véleményét kéri
ki, hogy gazdaközönségünknek a direkttermő
szőlők használhatósága tekintetében egészen
megbízható véleményt és tanácsot adhasson.

Az oltványszőlők sokba kerülő előállításá,
a forradások kívülről fel sem ismerhető igen
gyakori tökéletlensége folytán előálló törések
és kiszáradások, meg korlátolt élettartamuk már
régóta indokoltá tették a direkttermő szőlők-
kel való kísérletezéseket, melyek telepítése az
oltványszőlőkkel szemben aránytalanul keve-
sebbe kerül, a levél és fűtperonosporának biz-
tosan ellenállanak; ezért a velük való kísérle-
tezés csábítóknak ígérkezett.

Az első időkben nagy reklámmal hirde-
tett s égigmagasztalt direkttermőkről (Jaquez,
Herbmont, York, Madeira, Othello, Kanada)
hamarosan kiderült, hogy nem felelnek meg a
várakozásnak. Ezeket a fajtákat ma már nem
sokan kultiválják, Erdélyben különösen nem,
de ezek helyett többen kísérletezünk egy nem
is olyan régen bevezetett újabb direkttermő
fajtával *Delawáre*-val, ennek különösen rózsas-
színű válfajával, melyről főleg érmelléki oltvány-
termelők éveken át hirdették, hogy ez az a
régén keresett faj, mely amellelt, hogy a phil-
loxerának épen olyan jól ellenáll, mint az ala-
nyul használni szokott többi amerikai fajta gyö-
kérzete, megfelelő mennyiségű és olyan minő-
ségű termést ad, mint a szőlőben termelt euró-
pai szőlőfajták.

Ugy gondolom, hogy főleg a rózsaszínű
Delawárera vonatkozólag várhatunk igen értékes
véleményeket a megkérdezendő szakértőktől,
minthogy azonban ezek a szakvélemények nagy
részben elméleti alapon fognak nyugodni vagy
ha gyakorlati alapon is, azok alapja nem, vagy
legalább nagy részben nem Erdélyből eredő
tapasztalatokra lesz visszavezetve, teljesen tiszta
képet nyerendő, szükségesnek tartom Erdély
bortermelő gazdáihoz fordulni, hogy megállá-
píthassuk mit várhatunk ettől a szőlő fajtól
épen Erdélyben, ami más szőlőtermelő vidé-
kektől teljesen eltérő viszonyaink között s ami
általánosan elfogadott erdélyi karikás miveltési
módunk mellett?

Ezért azzal a kérdéssel fordulok Dela-
wárét termelő T. Tagtársainkhoz, sziveskedjenek
Szakosztályunkat egyszerű levélben értesíteni
tapasztalataikról körülbelül a következő irányban:

1. Hol, mióta mekkora területen és milyen
taiajon termel Delawárét és melyik fajtáját?

2. Milyen a megeredési %, sikerült-e a
pótlás?

3. Hányadik évben jött termésbe és átlag
milyen terméseket ad?

4. Milyen a bor átlagos minősége a több
termesztett asztali és pecsenyeborokhoz hason-
lítva? Mennyi cukrot tartalmazott a must, mennyi
szeszt a kiforrott bor átlag, a legjobb és a
legrosszabb esztendőben és milyen mérő sze-
rint?

5. Magában vagy más fajtával keverve
történt-e az értékesítés s más fajtához viszony-
nyitva magasabb vagy alacsonyabb áron?

6. Akadálya volt-e az értékesítésnek a fajta jel-
lemző, erősen érezhető mellékíz? Mily arány-
ban keverhető más fajtákkal, anélkül, hogy u. n.
egér ize ki ne érezzék?

7. Hogyan fejlődött a bor több éves el-
tartásánál rendes kezelés mellett?

8. Milyen ellenállást tanusított a Delawáre
a peronosporával, lisztharmattal és esetleges
egyéb növényi betegségekkel szemben? Nem
szenved-e a korai vagy késői fagyoktól inkább
mint más fajtáink? Ki állja e biztosan a nagyobb
teleket takarás nélkül?

9. Nem pereg-e le túlérés folytán a szőlő
szeme a többi faj szüreteléséig?

10. Lehet-e eredménnyel ültetni idősebb
szőlőbe pótlásul?

11. Esetleges más irányban hasznosítható
tapasztalatok.

A Szakosztály a szakvélemények és gya-
korlati tapasztalások feldolgozásával minden-
esetre igen értékes munkát fog végezhetni,
bármilyen legyen is e kérdésben a biztos adato-
kon felépülő eredmény. Ha e faj vagy bármely
direkttermelő nem látszik alkalmasnak a mi
viszonyaink között való termelésre, úgy mér-
hetetlen kártól, bosszuságtól és idővesztéstől
óvhatjuk meg gazdatársainkat a direkttermők
telepítésétől való visszatartással. Viszont ha
csakugyan beválnék a fajta, amit nem hiszek,
mert akkor sokkal nagyobb mértékben terjedt
volna el s már nagyon jól ismernők, úgy ter-
melése érdemesnek mutatkoznék, mert telepí-
tése sokkal egyszerűbb és olcsóbb s a növényi
betegségek elleni védekezés elhagyhatása és a
téli elfedés szükségtelen volta a termelést lénye-
gesen olcsóbbá tenné.

Igen nagy előny volna szőlőtermelésünkre
nézve még abban az esetben is, ha önálló
művelésre nem is volna alkalmas, de pótlá-
sokra sikerrel lehetne a Delawárét felhasználni.

Gazdák Biztosító Intézete R.-T.

Elfogad tűz, jég élet, betörés és lopás, baleset, szavatosság, kiházasítási stb. biztosításokat. Egyesületi tagok külön kedvezményben részesülnek. Minden
biztosítási ügyben részletes tájékoztatót nyújtanak a vezérképviselőségek és egyesületünk titkári hivatala.

Székhelye: Időlegesen Arad később Kolozsvár.
Vezérképviselőségek: Aradon, Kolozsváron,
Brassóban, Temesváron Nagyváradon,
M.-vásárhelyen, Dévan és Nagyenyeden.

A friez-racka keresztezéséről.

Bánát gazdái közt már többször felhangzott a panasz, hogy az ott elterjedt és általánosan tenyésztett racka-juhok nem felelnek meg a mai intenzívebb üzleti gazdálkodás követelményeinek: egyrészt a rossz és kevés gyapju, — mely piacra vetve a kereskedők és közvetítők által állandóan kifogásoltatik — másrészt pedig aránylag kis teste és gyenge tejelőképessége miatt, intenzív tartás mellett sem nagyon fizetődik ki tenyésztése, miért is mindinkább kisebb térre szorul tenyésztőterülete; úgy, hogy ma már teljesen az extenzív viszonyok, illetve gazdálkodás állapotjának tartják.

Pedig kár ezi az állapotot elhanyagolni és bűnös nemtörődömség, pótolhatatlan mulasztás volna ezen juh-féleség javításának és nemesítésének lehetőségeit figyelmen kívül hagyni, avagy teljesen feladni. Annál is inkább, mert épen ennél a juh-féleségnél érhető el ez a javítás és nemesítés a leggyorsabban és legbiztosabban anélkül, hogy közismert edzettségét — mely legértékesebb tulajdonsága — számbavehető értékben csökkentenénk. S különösen nagyobb hanyagságra vallana a mulasztás azon vidékeken, hol a climaticus és előnyösebb termőviszonyok folytán, az intenzív tartás lehetőségei természetesen megadhatók.

Erre irányuló kísérleteimet a Temes völgyében — hol az u. n. román-rackának egyfélesége van elterjedve — több éven át folytattam, mely a legszebb eredményre vezetett. Sőt az eredmény már a második és harmadik évben is oly meglepő volt, hogy a vele járó fáradozást nemcsak erkölcsileg, hanem anyagiilag is bőven jutalmazta.

A javítás és nemesítés gyakorlati kivitelét és legelső évi eredményét röviden az alábbiakban ismertetem:

Kísérletem alapanyagát a már említett honos racka-féleség képezte, melyre, mint correctort 2 drb. magasvérű friz félvér, szarvatlan koszt alkalmaztam.

Kitűzött cél; a test megnagyobbítása, a tejtermelő képesség emelése, a szaporaság fokozása.

A termelő fiatal anyák kiválasztásánál a kitűzött célnak megfelelő: nagyobb testű, fehér színű lehetőleg szarvatlan, jobb tejelő anyaktól származott 1 és fél éves juhokra fektetem súlyt.

Téli istállóul fából készült fedett okol állott rendelkezésre. Az ivóvizet egy állandó-vízű patak adta; legelőül pedig a Temes völgye és

a körülötte emelkedő dombok és hegyek gyümölcsfával beültetett oldalai szolgáltak.

A leendő fiatal anyákat november végén és december elején engedtem az említett kosok alá. A pároztatás kézből történt, hogy így a kosokat jobban kimélhessem. Naponként egy-egy kossal kettő, azaz reggel és este egy-egy anyát fedeztettem. A kosok külön-külön, tágasabb ketrecben voltak és az üzekedő anyák közül egyszerre csak egyet engedtem be, melyet egyszeri ugratás után azonnal eltávolítottam. Így tehát naponként négy anyát tudtam fedeztetni; szigorúan nyilvánírtva és megjegyezve, hogy melyik fiatal anya melyik kossal pározott. Tettem ezt pedig azért, hogy a leendő ivadékok fedeztetésénél a további tenyészetben a vérfertőzés eshetősége egyáltalában ne foroghasson fenn.

A vemhes anyákat — ha eső nem esett és hó nem takarta a legelőt — egész télen át legeltettem. Rossz időjárás esetén, gyengébb minőségű szénával etettem, szalmát pedig adtam quantum satis. Takarmányukat mennyiségileg és minőségileg csak tavasszal javítottam, mikor már a vemhesség előrehaladottabb állapotában voltak. Mondhatom, hogy csodálkoztam szokatlanul mohó étvágyukon, mi a legelőn még feltűnőbben érvényre jutott, mint az okolban. Elvetelés a 60 drb. közül csak egyetlen egy gyenge anyánál történt.

Május hónapban már azokat az anyákat, melyeknél a has nagyon leereszkedett és a horpaszok beestek, nem engedtem legelőre, hanem otthon tarva, egy deszkából és lécekből készült primitív fiasztatóba zártam.

Mekkora volt örömöm, mikor a legelső anya két gyönyörű szép ikerbárányt ellett. A második szintén ikreket ellett; sőt még a harmadik is. Természetesen azonnal korpás ivásra fogtam őket s mosléjukba minden alkalommal egy-egy kávéskanálnyi phosphorsavas meszet tettem, hogy kicsinyeiket jobban táplálhassák és az anyák se romoljanak le. Különben az anyák, tekintve a jó legelőt, eléggé jó tejelők voltak. A gyengébb és ikerbárányos anyákat jobban is gondoztatam és pótagadokban részesültek. Elvégre is, hisz ezen legelső generáció anyagában vettem meg fundamentumát a további tenyésztés sikerének.

Az ellések folyamata eléggé simán ment. Csak éber felügyeletet kívánt. 59 anyá közül, 15 anya ikerbárányt ellett, a többi egyeseket. Az ikerbárányokat könnyebben ellették, mint az egyeseket. Szép, erős és fejlett volt valamennyit. A bárányok közül ennek dacára néhány elpusztult, mert mohó étvágyukat nem mindegyik anya tudta kellő mértékben kielégíteni. Ezeket

az anyákat a további nemesítő tenyésztésből természetesen kizártam.

A bárányok bámulatos gyorsan növekedtek, mely növekedési hajlamot a phosphorsavas mészt további adagolásával még inkább fejlesztettem. Mihelyt pedig szálalni kezdtek, azonnal kitűnő réti szénára, majd később zuzott zabra fogtam őket; amennyit megettek. Két és fél hónapos korukban külön és jobb legelőre kerültek, mint az anyák; de este újra hozzájuk engedtem, hogy tovább szophassanak. A tulajdonképeni teljes elválasztás akkor történt, mikor már az anya a bárányát nem szívesen, vagy egyáltalában nem engedte magához. Októberben a bárányokat lemérve bámulatos súlyeredményeket mutattak.

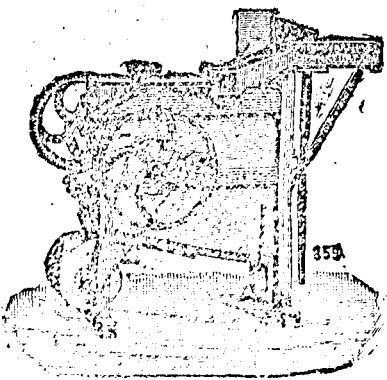
E rövidke cikk keretében, helyszűke miatt nem akarok részletes számításokba bocsátkozni. Miért is összehasonlításkepen általánosságban megjegyzem, hogy a nem nemesített bárányokkal szemben másfélszer nehezebbek voltak. Sőt a bárányok 17 százaléka még ennél is kedvezőbb súlyarányt mutatott. De ha anyák számát és bárányaik súlyát a nem keresztezett anyák számával és bárányaiknak összsúlyával összehasonlítottam: az eredmény — a nemesített bárányok javára — valamivel több, mint kétszeres súlymennyiség volt. Számításom szerint pedig nem ettem velük több, mint a szokásos adagoknál kétszeres takarmánymennyiséget. De ezzel szemben bárányaim nem csak szebbek, nehezebbek, erősebb és nagyobb csontuak, hanem nemesebbek, keresettebbek és aránytalanul jobban fizetettek lettek.

A téli tartás és etetés nem sok javítással ugyanaz volt, mint az ilyéknél általában szokás. T. i. répat s néha kevés szemet is kaptak (zabot).

A jerke-bárányok kivétel nélkül mind szarvatlanok maradtak, a kos-bárányok közül is csak néhányon mutatkozott atavisticus tünet, miért is ezeket a további tenyésztésből kizártam és hízóba fogtam. Ugyanis ezen állatoknál a szarvak hiánya nagyjelentőségű azért, mert ezáltal a fejlődés menete sokkal erélyesebb, a hizási és tejelési hajlam nagyobb fokú, mert a szarvak képződésére szükséglenő nitrogén anyag mennyiségét az izomzat fejlődésére s a tejelőképesség fokozására használja fel a szervezet.

Decemberben, illetve november végén az anyákat a leirt-eljárás mellett újra kos alá bocsátottam, szigorúan ügyelve, hogy mindegyik a múlt évi apával legyen újra fedeztetve. A nemesítés alatt álló jerke bárányokat pedig a következő év novemberében engedtem a kijavult kosok alá. A pároztatást azért végeztem a

Telefon szám: 2-36.

Sürgönycim: Hann & comp.

HANN ÉS TÁRSA Gép és Műszaki keresk. r.-t.

az E. G. E. géposztálya

Kolozsvárt, Str. Regina Mária (v. Deák Ferenc-u.) II. sz.

Gazdasági gépek, ekék és szerszámok, műszaki cikkek, gépkenőolajok, Wolfner-féle gépszijak gummiáruk és vasáruk nagyraktára,

jelzett hónapokban, hogy a leendő bányók és anyák a legalkalmasabb időben kerülhessenek dus legelőre.

Ezek voltak a legelső év eredményei. A második év és generatio eredményéről egy következő cikk keretében fogok beszámolni.

N. N.

Az új borok lefejtése.

Az idén az új borok lefejtése a rendszerénél korábban eszközölhető, mert a szép, derűs szüreti időjárás a mustok kiejedését gyorsabbá tette.

Manapság már nem csak az elmélet, de a gyakorlat is teljesen megállapodott abban, hogy a bort a természet útmutatása szerint azonnal le kell fejtetni, mielőtt az erjedés megszűnt, a bor legálább nagyjából megtisztult és a seprő anyira leülepedett, hogy a bor róla tisztán levehető. Minél korábban fejtjük le borunkat a seprőről, annál hamarabb és annál biztosabban válik az palackéretté. Alapjában téves néhány tulságosan konservatív bortermelő és kereskedő azon nézete, hogy minél tovább kell a bort a seprőn hagyni, hogy attól izt, illatot és zamatot nyerjen. A már egyszer kivált seprőtől, ha az újlag működésbe jön csak káros anyagok juthatnak vissza, a borba, melyek a bort ismét zavarossá, későbbi megtörésekre hajlamosakká teszik, igyekezzünk tehát a lefejtést mielőbb elvégezni.

A lefejtés véghezvitelénél legfontosabb az, hogy a bort fel ne zavarjuk! Ez pedig elsősorban a csapolástól, másodsorban az ajtó helyes kivételétől függ. Merőben helytelen a szakírók legtöbbje által ajánlott bevert vagy meglazított akonával és elzárt csappal való csapolás. Első teendő minden borhuzásnál, a hordó csinyjának és ajtó környékének gondos letörése után az akonadugó eltávolítása legyen. Igaz hogy így a bor sokkal nagyobb gyorsasággal és erősebb sugárban igyekszik a szabadba tett csaplyukon kifelé, a ránehezdedő levegő oszlop sulyának nyomása alatt, de ez nem baj, mert a csapdugó kivétele pillanatában helyébe dugott egészen nyitott csapon a leiolyásra szabad utat talál. A csapolás úgy végzendő, hogy a tisztára törült parafa dugót magával a nyitott csappal üssük egyetlen nyomással be, mert lassu ütögetésnél könnyen a csap végén marad, a mikor aztán a bor felzavarását a csap teljes kihúzása és ismételt bedugása miatt alig kerülhetjük el, illetve a csapszeget a munkás bal kezével tartva óvatosan addig ütögesse, míg az meglazul, de a bort kifolyni még nem engedi, akkor az egészen kinyitott s kezűben tartott csapot jobb kezébe véve azt egészen a csapdugó mellé tartsa úgy, hogy a melyik pillanatban azt kihúzza, ugyanazon pillanatban a csap már helyén lehessen. Ilyen csapolás mellett ügyesebb munkás kevés gyakorlattal jóformán egyetlen csepp bort sem szalaszt el, mégis szükséges legalább ovatoságból hogy vagy a csapoló maga tartsa térdeivel a csaplyuk elébe a felemelt csapalját vagy egy másik munkás egy kisebb csebrét vagy hasonlót. Így csapolva a bor fel nem zavarodhatik, mert levegő a kitóduló bor nyomásával szemben a borba be nem juthat, nincs tehát a mi az egész hordon végig bugyborékolva a bort felzavarja. De nem áll be

nyomásbeli különbség sem, mint a zárt csappal való csapolásnál, hol a bor előbb tódulni kezd a csaplyukon kifelé, de folyása az elzárt csap beverésével megakad, a mi a bort szintén felzavarja. Ebből az okból nem szabad a csapot munka közben sem soha egyszerre elzárni, hanem ha már nem tudjuk a csapot, illetve a munka menetét úgy szabályozni, hogy azt a hordó lejártáig elzárni ne kellessék, a csapot mindig csak fokozatosan, lassan és ha nem okvetlen szükséges, ne teljesen zárjuk el.

Második fontos mivelet az ajtó eltávolítása. Mikor a bor folyása már annyira csendesedett, hogy szabad utat engedve neki, a csapalján túl nem folyik, a csapot kivesszük és hagyjuk tovább folyni, míg folyása a csaplyukon teljesen meg nem szűnt. Ekkor az ajtó tartó szerkezetét leszereljük, az ajtót óvatosan beütjük annyira, hogy éppen kiemelhető legyen. Most egyik kezünk mutató ujját a csaplyukba dugva, másik kezünkkel az ajtó vasalását fogva, óvatosan ugyan, de határozott fogással az ajtót pár centiméterre felemeljük. Ebben a pillanatban az ajtó két szegleténél egy-egy kevés seprő szabadul ki, melyet az előzőleg már készen tartott kis szüretelő cseberbe fogunk fel s félreteszünk. Természetes, hogy az ajtót csak annyira emeljük fokozatosan mindig feljebb és feljebb, a mily mértékben a kifolyó bort a csapaljából továbbítani tudjuk, mert az ajtó lefelé huzogatásával vagy épen teljes leeresztésével a bort könnyen felzavarhatjuk. Az ajtószegletekben meghúzódott seprő és a vele kifolyó bor felfogására egy 10—15 literes cseber még nagy ászok hordóknál is teljesen elég. Az így felfogott zavaros bort a seprőnek a hordóból való kimosására használjuk fel.

Magától érteendő dolog, hogy az új bort mindig nyitlan fejtjük, sőt arra igyekszünk, hogy levegővel minél nagyobb mértékben keveredjék. A fejtést lehetőségig szélmentes, derült időben végezzük és az új bort soha meg ne kénezzük! A kénezéssel kénessavat juttatunk a borba, melynek az erjedést meggátoló hatása van, egyéb nem mindig kívánatos hatásától eltekintve. Az erjedést (ütöerjedés) pedig meggátolnunk nem szabad, mert mindaddig, míg erjedésre alkalmas anyag van borunkban, az teljesen palackéretté nem válhatik.

A csiperke gomba termelése

Irta: P. Nagy Sándor, kertészeti intéző.

Ha végig tekintünk a növényvilág egyes főbb csoportjain és ha megfigyeljük az egyes osztályok, családok életmódját, használhatóságát, az életünk fentartására szükségeseket kiválasztjuk, egy nagyon lényeges, ugyszólván nélkülözhetetlen kategóriát a zöldségféléket találjuk. Az emberiség szaporodása, művelődése és nagyobb igényei mindinkább megnehezítik, megdrágítják az életfentartást. minélfogva táplálkozásul mindég újabb és újabb táplálékanyagokhoz nyul és igyekszik [azt inyéhez alkalmazva jól elkészíteni, élvezhetővé tenni. Az ember legfontosabb táplálékát nyújtó husfogyasztás kisebb térre szorul és igyekszünk táplálékainkat a zöldségfélék nagy tömegével pótolni. Megesszük az árticsóka virágvacskát, a spárga szárát, a saláta levelét, a káposzta leveleit, a sárgarépa gyökerét, a burgonya gumóját, a karfiol virágját. A gomba fogyasztása is, — mely izletesen elké-

szítve a húst pótolja — mindinkább nagyobb tért hódít, különösen a kontinens nyugati részén.

Ha pl. Párisnak, Londonnak vásárcsarnokaiba, zöldség-kereskedéseibe belépünk, a gombát mindennap, nagymértékben képviselve találjuk. E városok környékén igen sok család van, kik mindennapi kenyérüket tisztán a gomba termesztés révén keresik meg; kevés befektetéssel, de annál nagyobb jövedelemmel.

Nagyon sok fajta élvezhető gombánk van, de ezek közül egy fajtának sincs úgy kifejlesztve a termesztése, mint a csiperke gombáké. A páris-környéki *Champion*-termesztők a *Gsallivta*: (*Agaricus*) *campestris*-nek nagyon sok változata közül különösen három egymástól eltérőket termesztenek, melyeket a kalap hátyájának színe szerint neveznek el; van fehér, barna és szürke csiperke.

A fehér a legfinomabb, kevesebb, termesztésre a legfelkaroltabb, a csomagolást és szállítást is legjobban tűri.

A barna fajta a legélénkebb fejlődésű, a legtöbb terméshozó, a kalapok legnagyobbak és legsúlyosabbak.

A szürke kiváló ízű fajta, hátránya azonban, ha egy kissé tufilejlődött, piszkos színt ölt, mi miatt a piacon kevésbé kedvelt.

A gomba szaporodása a többi növényektől eltérőleg, csirák (myceliumok) és a gomba kalapja alatti lemezekben elhelyezett spórák által történik. Gyakorlati értéke a myceliumok által szaporításnak van; melyeket lótrágyából készült téglalakokban konzerválnak és hoznak forgalomba. Ezek a mycelium téglák teljesen szárazok és így a csirák működése megvan akadályozva, de mielőtt nedvességhez jutnak élénk tevékenységüket újból felveszik.

A csiperke gombát természeténél bármely vidéken és időszakban lehet. Fődolog, ha eredményt akarunk elérni, hogy a következő feltételekkel okvetlenül rendelkezünk:

1. Alkalmos helyiség,
2. jól elkészített lótrágya és
3. biztos helyről beszerzett gombacsira.

Ami a helyiséget illeti, arra nézve figyelembe kell vennünk, hogy állandó, vagy legalább is kevésbé ingadozó hőmérsékletű, lehetőleg sötét és könnyen szellőztethető legyen. Legjobb erre a célra a pince helyiségek, földalatti üregek (katagombák), istállók vagy hasonló, külön erre a célra készített helyiségek, az említett feltételek képviselőivel. A helyiség hőmérséklete, a gombaágy elkészítéséhez szükséges trágya hővel együtt ne legyen melegebb mint 22° C. és sohase legyen kevesebb 10° C.-nál. Legjobb az a helyiség, ahol a hőmérséklet 13—16° C. közötti ingadozik.

A második feltételea trágya minősége. Legjobban tenyészik a csiperke a lótrágyában. A gombaágyak elkészítésére a legjobb az olyan lovak trágyája, amelyek jól vannak tartva sokat dolgoznak és kifejlődött, egészséges állatoktól kaptuk. A trágyának nem szabad túl melegnek szalmásnak, nagyon érettnnek, vagy egészen frissnek, sem ammoriákban tulságig bővelkedőnek lennie. Tehát nem jó az a trágya, amely egyenesen az istállóból való, avagy nem rég kerül onnan ki. Ha a trágya nagyon szalmás, vagy a hófoka tulmagas, össze kell keverni egy-ötöd résznyi kertí földdel.

Egyébként a gombaágy elkészítésére szánt istállóból kikerült két-három hetes trágyát kup-

alakba rakjuk, alaposan átöntözzük és begyuladni engedjük. Mikor az ilyen alakba rakott trágya csucsá gőzölni kezd, az egész halmazt egy négyszögletű, egyenes falu, egy méter magas alakba rakjuk át, ahol még négy-öt napig erjedni hagyjuk és azután ugyanolyana lakba átrakjuk. Az átrakás alkalmával, — melyet mindig rázogatva végezzünk — eltávolítjuk az idegen részeket (kő, fa, csont stb.); az egyes száraz csomókat külön választva, átöntözzük és ismét hozzákeverjük, valamint ügyelünk arra is hogy a halmaznak az a része, amely utólag a falát képezte, az új átrakásnál belül kerüljön, Ezt a műveletet megismételjük mindaddig, amíg a trágya minden része egyenlően átérett és egyneművé vált. A trágya készletét felismerhetjük, ha az nem nagyon szalmás, színe halványodott, a trágyagőzök nagyrésze elpárolgott és még nem tulerjedt; legfőbbképpen mutatja ez a jelenség, hogy a halmaz tulhevített részei penészesedni kezdenek. Nagyon kétséges az eredmény, ha nagyon kevés mennyiségű trágyát veszünk egyszerre feldolgozás alá. Kitzűzött szabály erre nézve, hogy legalább 2 m³ tömegűnek kell lennie.

A termesztés harmadik feltétele a jó gombacsira. Ezek lehetnek szárazok vagy frissek. Száraznak nevezzük a magkereskedésekben forgalomba hozott mycelium téglákat és frissek, midőn a már kitermett ágyakból vesszük felhasználás alá. A száraz téglák, ha egészen be vannak hálózva gombaszálakkal, fehérek; bármely idősök is, a jó minőséget illetőleg kétségünk nem lehet. A frissek igénybevételét csak az esetben lehet ajánlani, ha biztosak vagyunk hogy a gombaágyakból származtak, amelyek bőven termő és egészséges gombákat nyújtottak. Ezek jó minőségéről is meggyőződhetünk, ha a szálak tiszta fehérek, zsíros tapintatúak és ha bőven árasztják a gombaszagot.

Mikor a leírt módon a trágya elkészült, hozzáfoghatunk az gombaágyak elkészítéséhez, amelyek sokféle alakban és módon történhetnek. Legcélszerűbb, amint a Páris környéki (Montreange, Anbervilliers, Malakoff, Issy las Monlinaux stb.) csiperke-termesztők is csinálják kik 50-60 cm, széles, ugyanannyi magasságu, keresztmetszetben háromoldalú ágyakat készítenek, amilyen alakban az összetörött köveket az országutak mentén felhalmazva látjuk. Ezt a méretet a helyiségcélszerűbb kihasználása, avagy tulheve miatt kisebbre is szabhatjuk, hogy annál kevesebb meleget nyújthasson a trágya, amennyivel magasabb a helyiség hőfoka. A pincében vagy bármily más hasonló helyen elkészíthetjük még az ágyakat a falra erősített állványokon, kádakban kettőfűrészelt hordókban, végül szabadban, de itt már az időjárás is figyelembe kell vennünk, tehát ezen ágyak felállítása a késő tavasztól kora őszi idő tartamig terjedhet. Bármelyik alakot is választjuk, a trágyát sem lazán, sem agyon taposva helyezük el; elegendő ha a villával kifejtendő erőt veszünk igénybe.

Ha az ágyak elkészültek, néhány napig várunk, hogy a trágyában lévő felesleges gőzök elpárolgjanak, ha pedig a trágya tulheves lenne, mindaddig kell várakoznunk, míg a trágyába helyezett hőmérő 20—25 °C.-ra leszállott. Ezek után hozzáfoghatunk a gombacsirák elhelyezéséhez.

A mycelium-téglákat avagy a régi ágyakból kiválogatott, erősen behálózott trágyadarab-

kákat kosárba szétmorzsoljuk és a gombaágy felületén 30 cm. sor, 20 cm. egymástól távolságra heljezzük. Az elhelyezés gyakorlati módja hogy míg az egyik kezünkkel kis gödröcskét készítünk, addig a másikkal jókora, diónagyságu csomó csirát teszünk mintegy 3—4 cm. mélyen a trágyába és utána ugyancsak trágyával betakarjuk. A bakhátakba, melyek rendszerint 50—60 cm. magasak, két két sorba szokás a csirákat oldalain elhelyezni. Rendszeren 10 m² területre 1 kgr mennyiségű csirát számíthatunk, de ha takarékosodni nem kell, többet is vehetünk. Ha a bakhátakat szabadon emeltük fel, avagy olyan helyiségben, amelyeknek nincs meg az előírt minimális hőmérséklete, úgy az egész felületet száraz szalmás trágyával vagy szalmával 20—30 cm. vastagon betakarjuk.

Ha minden szépen elkészült, egyéb teendőnk nincs, mint türelmesen várni, míg a mycelium-szálak az egész felületet behálózják, mely rendszeren 20—25 nap mulva következik be. Mikor látjuk, hogy ágyaink felszine fehéredik, mintha hólepte volna, fáradozásainknak gyümölcse csaknem biztosítva van, mivel a kritikus ponton túl vagyunk. Megeshetik azonban, hogy trágyánk nem volt egyenletesen feldolgozva és egyes darabok túl melegek, vagy nagyon hidegek lettek volna, úgy ezeket a foltokat még egyszer berakjuk csirákkal. Mikor az egész felület vagy legalább is nagyobb része be van hálózva, kiszedjük a berakott régi csiráknak lehetőleg nagyobb részét, mivel ezek a betegségek megjelenésének előmozdítói; utána egy deszkalappal vagy falapáttal megnyomkodjuk úgy, hogy a támadott hézagok eltűnjenek és az ágy egész felületét 4—5 cm. vastagon földvakolattal (gobelage) látjuk el.

Az ágyak bevakolásához szükséges földnek könnyű, inkább likacsosnak, mint összeállónak, homokosnak, lehetőleg salétromban gazdagnak, nem tulnedvesnek kell lennie. Legjobb a kerti talaj mélyebb rétegeiből előkerült öldet átrostálva, egy negyedrészt sárga bányahomokkal összekeverni; ha módunkban van, még jobb lesz kevés gipsztörmelék hozzákeverése. A vakolás kivételére igen alkalmas a közönséges falapát, melynek segítségével a földet alulról felfelé kis nyomást gyakorolva, az egész felületet az említett vastagságban beborítjuk. Ha a lakóháta szalmával voltak betakarva, úgy a földburkolás véghez vitele után a szalmát ismét visszaheljezzük.

Néha az ágyakat öntözni, azaz jobban mondva permetezni kell; de arra mindenkor ügyeljünk, hogy még a permetezés se menjen tulságba, nehogy az eddigi fáradozásaink kárba vesszenek. A permetezést inkább alkalmazzuk a sorok közti utakon és a helyiség falain, hogy ez által páratelt levegőt idézzünk elő.

A vakolás után 25—30 nap mulva a gombaágy hőmérséklete szerint előbb vagy utóbb a myceliumok megvastagodnak, fehéres kinövéseket képeznek, melyek csakhamar gomba alakba mennek át, csoportosan 4—5 gombatest fejlődik ki. Legkedveltebb a csiperke, ha még nincs teljesen kinyitva. A szedést óvatosan kell végezni, vagyis megfogjuk a kalapját, egyet csavarunk rajta úgy, hogy a kifejtett erő a tönk földben lévő végére gyakoroltassék, tehát tönköstől vesszük ki; azután a keletkezett gödröcskéket az ágy földjével betakarjuk.

A jól elkészített ágy termőképessége egy-

huzamban két-három hónapig tart, de ha azt akarjuk elérni, hogy az év minden szakában szedhessünk gombát, úgy az egyes ágyak készítését évi négyes csoportokba osztjuk be, vagyis míg az egyik termésben van, addig a másik elkészítés alatt álljon.

Ha gomba termelésre alkalmas helyiségünk nincsen, úgy a gombát kertjeinkben is előállíthatjuk. Evégből kiválasztjuk a kert legszárazabb, legmagasabb fekvésű területét, ahol 30—35 cm. mély árokba laposan állítjuk fel gombaágyainkat. Az árokba 25—30 cm. vastagon helyezük el a trágyát, amelyre még a földvakolat kerül. Itt már kissé kénytelenek vagyunk eltérni a leírt pincei kezeléstől. Mindaddig, amíg az ágy az első termést meghozza, állandóan szalmával takarjuk be, sőt esős időben deszka fedélzettel is el kell látni. A szabadban felállított gombaágyaink is ki vannak téve a szárazságnak, minélfogva a termő időszakban gyakrabban szorul öntözésre; hogy megfelelőbb termést kapjunk, nagyon ajánlatos 20—22 C. hőmérsékletű salétromos vízzel öntözni.

Mint minden tenyésztésre felvett növény, úgy a csiperke-gomba sem kivétel a rovarelleneségek és betegségek elől. Leggyakrabban fordul elő és legártalmasab egy kis fekete légy (Sciará ingenna) kukaca, mely roppant szaporas és feltűnhet minden erjedésnek kitett lótrágyában. A legyeknek a petéi a trágyával kerülnek be a pincébe, ahol a kikelő kukacok rendszeren a gombaágyba helyezett myceliumok körül csoportosulnak és azokat pusztítják. Ha idejében nem védekezünk ellene, úgy a levakolás után a gombákat is megtámadják. Rendszeren a csira elhelyezése és az ágy levakolása közötti időtartalomkor tűnnek fel. Védekezés ellenük az, hogy az egész ágyat Thanatonos vízzel a bevakolás előtt gondosan megpermetezzük.

A gomba-betegségek közül első helyen kell megemlíteni a *Mycogone rosea* nevű élősködő gombát, mely a csiperke-kalap szövetségében rózsaszínű pehely alakban mutatkozik. A többi penész gombák körül *Myceliaphthora lutea*, szürkés-zöld, *Monilia fumicola* fehér színben mutatkozik a gomba ágyak felületén; a *Clitocybe candicans* és a *Pleuratus mutilis* leginkább mycelium-szálakon mutatják be káros tevékenységüket.

A gomba-betegségek ellen mindig a legajánlatosabb elővédekezést tenni; evégből a gombaágy elkészítése előtt hig mész és rézgalic-oldattal befecskendezzük a helyiség falait; különösen indokolt, ha a falak nedvesek. Az eredmény még biztosabb lesz, ha kénport égetünk el, 1 m³ űrtartalomra 25—30 gr-ot számítva. De a betegségeket leginkább a rossz trágyakészítés szokta előidézni.

Gazdasági levél.

Esett egy kis hó, de ez még nem elég. Nekünk olyan hó kellene, melyik alatt szépen kikel a vetés s majd mikor megcsókolja a tavaszi nap, hát szép zöld színű lesz. Hogy milyen siralmas képük van az idén az őszieknek, minden gazda tudja. Amelyik — a korábbiak közül — valahogyan ki kinlódott, annak még rosszabbul ment sorsa, mint azoknak, melyikeket később vetettünk s melyek legfeljebb a földalatti csirázásig jutottak, vagy egyáltalában

meg sem indultak. Már most, szinte bizonyosra vehetjük, hogy a tavasszal egy kis felsegítő (fej) trágya nem ártana egy vetésnek sem, de ennek a kérdésnek megoldását úgy hiszem, mindannyian *májusra* bizzuk, előre is kérve segítségét, annak dacára, hogy a kalendárium csinálók nem igen biztatnak.

Amilyen világot most élünk, nem hogy az időjárásra kalkulálhassunk, ami különben eddig sem igen volt lehetséges, hanem még egyébre sem. A legrealisabbnak látszó számítások is megbuknak, azért mert a jövő évi alakulatokat nem tudjuk. Az árak aránytalansága, ipari és mezőgazdasági cikkek között közismert dolog s elsősorban az tesz tönkre minket gazdákat — az adóról nem is szólva.

Van azonban valami, ami egy kicsit a mi malmunkra hajta a vizet. Ezt éppen a minap tapasztaltam és ez az, hogy *1 kg. emmenthali sajt 205* — lei, azaz *Kettőszázöt lei*. Ennek sem tudom hogy örüljünk-e, mert nem tudjuk, hogy csak a valutáris különbség miatt olyan drága vagy pedig a *vámnál* nyomták meg a gombot. Minden esetre az volna az örvendetes, ha inkább az utóbbi okozná a nagy árt, mert legyen akármi is jó az a svájci sajt, hát *205* — leies ár mellett nem tud konkurálni a belföldön előállított és elég jó *36* — leies *trappistával*, vagy az *50* — *60* leies *kitünő* minőségű lágysajjainkkal (noszolyi, dezmeri, Gogomán) melyeket — tudtommal most télen is előállítanak. A juhtejből előállított fenti és még sok más *kitünő* sajtjaink meg éppen bátran kiállják a versenyt bármely külföldivel. Azon gazdáink részére, kik télen is foglalkoznak *lágysajt* előállításával, ajánlanám, hogy a noszolyi, dezmeri és Gogomán sajt készítése módjának *teljes és változatlan* szem előtt tartása mellett próbalkozzanak változtatni a formán, alakon, pl. állítsanak elő *5* cm. magas, *5* cm. széles és *12* cm. hosszú „Romadur” formájú sajtokat, hogy ha majd betalálják hozni a külföldi „Romadur” és „Limburgi” sajtot, hát készen legyenek a verseny felvételére. Egy kis próbálkozást megérdemel a remélhető jó siker.

Arra, hogy emmenthali sajt készítésére rendezkedjünk be — sajnos — nincs elég tej, mert a nagy gazdaságokat erősen megnyirbálták, szövelekezeti uton pedig nehéz összehozni naponta *500* — *600* liter tejet, egyetlen *50* — *60* kg.-os sajt előállításához. Lehetne azonban próbálkozni kisebb, emmenthali módra készült sajtokkal, az u. n. *Battelmari* sajtokkal.

A vajkészítés is kifizetné magát mai *45* — *40* leies vajárakkal és mondjuk *0.80* — *1* — leies lefölözött tej, illetve firo értékesítéssel.

Egyáltalán nagyobb súlyj kellene fektetni az állattenyésztésre mint az jelenleg történik, mert ha így megy sokáig, hát nemsokára olyan dekadencia lesz, hogy sirni fog a köztenyésztés. Én kérem szépen az állatorvosok szakképzését a tenyésztésanyag megbírálásában sem vonom kétségbe, sőt respektálom, de hogy ők sokszor nem csak egy, hanem néha *2*, sőt tudok esetet hogy *3* járás állatorvosi és gazdasági felügyelői tisztjét is ellássák, az szinte lehetetlen. Azt hiszem ugyanis, hogy nekünk Nyugat és nem Kelet felé kellene nézzünk, bele kellene vigyük az állattenyésztés modern eszméit a kis ember gondolatvilágába s ha ezen a téren sem az első, sem a második lépésre nem tanítjuk, illetve

nem kötelezzük, hát a haladás csak akkor fog bekövetkezni, mikor azt a természetes fejlődés, a kényszerítő körülmények parancsolják! Első lépés alatt a tanítást, a szépért, jóért, hasznosért való lelkesedést értem. Második lépés alatt, a kényszert, az állam szakembereinek azon működését, hogy ha akarod, ha nem, bikát, kost mént, kant kell cserélni, olyat, amilyent én akarok, mert saját érdekedben cselekszel! Erre meg is van, illetve *volt* a zsebbevágó kényszerítő eszköz — a gazdasági felügyelőség újján adott kedvezmény — azon apaállatokra, melyeket a nevezett hivatalok osztottak ki. Aki nyitva tartotta a szemét s nem *csak nézei*, hanem *látott is*, csak egy évtized alatt is mesés eredményeket észlelhetett e kicsinek látszó, de óriási horderejű intézkedés újján! A falu népe olyan, hogy akitől lát segítséget is annak engedelmeskedik, *elnyeli* a jótanácsait s ha arról van szó, hogy, mondjuk *6000* leies bikáért csak *4* ezeret kell fizessen, hát szívesebben veszi meg mint egy olyant, melyik csak *3000*-t ér és azt ki is kell mind fizesse, mert szemé van tud bírálni, de a zsebet is félti s nem igen gondolkodik a más túl!

Hogy a 3-ik lépésről is szóljak, hát ez lesz *productivitás* kérdése, mikor a gazda maga látja be, hogy mit is kellene csinálni, hogy valahogy meg éljen s majd boldoguljon is. Erre a lépésre nézve fontos a más kettő, mert kár volna vagy egy jó néhány évet elveszíteni.

Privát értekezéseim szerint már *zöld asztalon* forog a „havasi tejjgazdaságok” s ezzel kapcsolatban tejjgazdasági iskolák kérdése. A terv szép és Erdély, meg Maramaros erdőszorozta havasi legelői, kaszálói erre olyan teret nyújtanak, mely idővel az állam háztartásának erős sarokköve lehet. *Előmunkálat nélkül nincs alapos munka!* Első lépés a tér, a hely kikeresése, azután a legelők, a kaszálók rendbehozása, úgy ahogy azt a modern fejlődés előírja. Szervezendő volna továbbá, még pedig *vasmarokkal* az illető vidék szarvasmarha tenyésztése, akár piros-tarka, akár borzderes irányban. (A gyalui havasokban — tudtommal — a magyar kormány a pinzguit, Maramarosban a borzdereseket használta a köztenyésztés javítására) úgy, ahogy azt a meglévő alap kívánja, természetesen a tejeidő irány szemelőit tartásával, mert nem a *szin*, hanem a tehén adja a tejet. Így *ültethető* aztán az az iskola *jó földbe*, jó jól kultivált földbe, hová mélyen eresztheti gyökereit s olyan lombot nevel, hogy terméséből az egész országnak jut és így kerül a *zöld asztal* termése szép, termékeny *zöldmezőre*.

Boldog ünnepeket és boldog, szerencsés újesztendőt kívánva úgy a kedves szerkesztő úrnak, mint a szíves olvasónak, maradok gazdatársi üdvözléssel:

Szász Ferencz, Pusztá-Kamarás, 1921. dec. 10.

Igen Tisztelt Kiszervező Ur!

Ne haragudjék meg erőssen rejám, ha esmég bábátkodám, azért se, ha bajosan olvashassa ki öreges betűjimet, met a szövetségünkbe elfogyának az okulárijomok. aváron pedig igen drágán aggyák. Most a téli estéken sok minden eszibe jut az embernek, különösen, ha úgy eggyüvé kerülünk többbecskén. Met met megindítottuk az gazdaköri estéket, mejjeken a pap sa tanító olvasgatnak s

magyaráztatnak egyetmást a mű okulásunkra. No, meg is hallgassuk tisztességgel, de még egy-egy kicsitt viktalódunk is felette. Hát éppen elbeszélők aszt is, hogy mijen más és másképpen lehet egyetmást magyarázni s ki, hogy veszi értelmít, úgy a hasznát. Hát ebből csak aszt akarom kihozni, hogy a Borozda ujságba aszt írja Csókaji Lajos, szomszéd ehejt a Bekecs töviről, hogy amikor a Borozdába aszt írták vót ki, hogy a régi világba az urak rosszúl csinálták a dógajikot, met nem becsülték meg a földmies népet, hát evel csak serkentenit akarták a jelenbélíjeket, a jobb belátásra. Ojanormát mondta Csókaji szomszéd, miha én féremagyarásztam vóna azokat a kétrendbéli borozdabéli írásokat. Mán én biza csak úgy-értém, ahogy írva vót s ahogy a balkézre fonó ujság is magyarázgatá, de még a Tiszteletes Ur mondattyaként még a bécsi veress is leközleketta. Lehet, hogy nem úgy kellett vóna ércsük, de mán engeggyen meg kedves Csókaji szomszéd, ehejt mű nem értünk az nyugoti versiráshoz. De minekutánna aszt mondá hogy azok az írások jó szándékból íródtak, eszt én tökéletesen el is hiszem. Csak a cél felé vivő eszközök nem vótak odavatók. Met ugyebár, ha eggy erőssen nagy beteget gondosan bépókálnak párnák közti, hogy a daktornhoz vigyék, hát a szekérbe nem foghatnak ojan lovakot, akik elkapják a szekeret, met akkor a beteg hogy kerül a daktornhoz. No hát ez is erre menyen. S éppen ojan mind amikor valaki szépen táncol, csak csúfúl fordul. Hát csak azt akarom mondani, hogy a jó szándékhoz az eszközöket is jól meg kell válogatni, ne legyen úgy, hogy akt mongya érti egyfelé saki hajja, hát másfelé. *A mű ujságjainknak is* hijják azt Borozdának, vaj Erdéji Gazdának vaj Magyar Népek, biza mindeggiknek csak eggy lehet a céjja, hogy nekünk földmies embereknek minél jobb ojan lelki táplálékot nyujtszon. ami úgy az eggyes embereknek, mind a soknak s az egész társadalmunknak hasznára legyen.

Egösszen más kérdés kérdés osztán, hogy igen sok az ujság. Hát biza ezt én is mondom, még pedig már régocské. Met annyifelé csinálni ujságot, annyi köccség. Osztán az a sok ujság-író ha esszefogna eggy hejré, milyen szép tanítástokat irhatnának azok hejrett az írások hejrett, amékekbe egymást szidogassák. Ezt bé kéne lássák azok, akik bé kéne, met a kevésből biza több elkélne. Éppég így vagyunk a kalendárijomokkal is. Ma már annak is kalendárijom kéne, hogy számon tarcsuk, hogy miféle kalendárijomokat ajálgatnak. Még csak üdvégyi kalendárijomot nem láttam, de észé ijent nem is csinálnak. Mű biza a sok népujságból kiválasztottuk azt aji nekünk a legjobb, akit a legjobban megértünk s azt meg is hozatók ehejt vaj *30* mincan. Osztán olvasunk emellett másokból is eccer-máccor, met az ember még a rosszából is tanólhat jót, ha azt jóll meggondolja.

Ne busujjon hát Csókaji szomszéd ammi-jánn, hogy sok az ujság, ami igaz, hogy biza bajocské egy kicsitt, de az almafáról is lehull a nyúlvesse, a természet itt is megcsinálja ezt a kiválasztást, egy-két esztendő allatt itt is eszszekucorodik a hitványa s megmaradnak azok, amékek nekünk jók, csak arra a kiválasztásra vigyázzunk jóll.

Ezek után kívánunk minden földmies tesvéremnek boldog karácsonyi ünnepeket, mejjeli vagyok az Igen Tisztelt Kiszervező Urnak

Küküllőmartyán, 1921. december hó 19-én
méjli tisztelettel:
Zsigmond Dani felszegi.

Kisebb szakközlemények.

A tehenek takarmányozásáról.

Kérdés: 1. Rendelkezésemre áll elegendő, jó erdei széná, sarju és tengeriszár. A tej literjét 2 (kettő) leibe értékesíthetem. Elegendő-e a fenti szálatakarmanyyokkal való etetés? Menynyi kukorica-dara, korpá vagy olajpogácsa kellene egy liter tej szaporulat elérésére és ez kifizeti-e magát mikor tengeri-darát 320 (háromszázhusz) leiért, korpát 200 (kettőszáz) leiért vehetek. (Olajpogácsa minőségét és árát nem tudatja kérdést tevő. Szerk.)

Mi a legjobb tejtermelő takarmány?

2. Van egy friss borjas faj simmenthali 4½ éves tehenem, az 2 csecsből ad naponta 7—8 l. tejet szálatakarmanyy és kevés korpázás mellett. Kielégítő-e ez? Ezenfelül van egy 3 éves előhasi tehenem, most folytatott fel újra s nem ad naponta csak 6½—7 liter tejet. Nem-e kevés ez?

3. Rosszabb takarmányozás mellett, a jó tejelő tehen végleg elveszít-e jó tejelő képességét, avagy azt kielégítő etetés mellett újból visszanyeri?

Borosbes. 1921. dec. 1.

G. S.

Felelet: G. S. urnak Borosbes. Tisztán szálatakarmanyyal csak egy bizonyos mértékig elégtelhetjük ki tehenek tápanyagszükségletét — gátat szab azok magas száraz anyag tartalma. Pid. a kérdzett szálatakarmanyyokból ha 1000 kg. élősulyra (ez lehet 2—2½ drb. tehen, mert mint a kérdéből kivehető simmenthaliak) ha 30—31 kg. száraz anyagot adunk: kaphat fenti élősuly:

12 kg. erdei szénát,
15 kg. tengeriszárát,
9 kg. sarjút,

mely tartalmaz:

száraz anyagot — — — 30.62 kgt,
emészthető nyersfehérjét 1.47 "
" igazi fehérjét 1.18 "
keményítő értéket — — — 8.79 "

Dr. Kellner Ottó takarmányozási szabványai szerint 1000 kg. élősulyra 10 liter napi tejeléssel szükséges.*

Száraz anyag. Igazi fehérje. Kem. érték.
22—27 kg. 1.30 kg. 8.80 kg.
fenti tak- 30.62 " 1.18 " 8.79 "
ban van

Száraz anyagban jelentékeny többlet van, amit a nagy tömegű tengeri szár etetése okoz, az igazi fehérjében van hiány, de mivel újabb kutatók azt mutatják, hogy elegendő annyi emészthető nyers fehérjét etetni, mint a mennyi emészthető igazi fehérjét ír elő Kellner, hát még 7 decagramm feleslegünk is mutatkozik, a keményítő érték fedezve van. Természetesen izéknek is kell számítani, valamint s épen annak elkerülésére és lehető csökkentésére a tengeriszár tépendő vagy legalább is szecskázandó mennél apróbbra s jó volna meleg istállóban sósvizzet fűlleszteni. Igaz ugyan, hogy a fűllesztés erjedéssel és így feltétlenül fehérje veszteséggel jár, de a mit veszítünk a réven, hát megnyerjük a vámon. Már most kérdés, hogy a további szükségletet bővebb tejelőknél mivel fedezzük, mert adhatnánk ugyan még 1000 kg. élősulyra valamelyes szálatakarmanyyt, de azt csak nagyon jó élvágyu u. n. élkes tehenek fogyasztanak jó ízűen.

Egy liter átlagos tej pótlására Cselko

* Jegyzet. Lásd az Erdélyi Gazdák Zsebnaptárának takarmányozási rovatát.

adatai szerint szükséges 245 gramm keményítő érték, melyből 34—38 gramm emészthető nyers fehérje kell legyen.

Kellner 260—270 gramm keményítő értéket ír elő 55—65 gramm emészthető igazi fehérjével. Mi további számításainkban 250 gramm keményítő értéket veszünk 40 gramm emészthető nyers fehérjével, ellenőrzésképen azonhan ide írjuk az igazi fehérje tartalmát is, hogy megállapíthassuk a kérdzett takarmányoknál az 1 l. tej pótlására szükséges mennyiség határszámait.

	Száraz anyag gr.	Em. nyers fehérje gr.	Em. igazi fehérje gr.	Kem. érték gramm
1 kg. tengeri-darában	870	71	66	815
1 " goromba buza-korpa	868	113	98	426
1 " finom buza-korpa	868	129	111	481
1 " repcepogácsa	900	274	230	611

1. **Tengeri darával** nehezen pótolható 1 l. tej, mert alacsony a fehérje tartalma, annyira, hogy 60—80 dekát kellene adjunk a miatt, de viszont óriási pazarlást végeznénk a keményítő értékben, mert abból elég lenne 30 deka. Ez feltétlenül állataink hizlatására vezetne, ami tejeles alatt lévő teheneknél nem fizetné ki magát. Épen ezért a tengeri-darát, mint tejelő takarmányt vagy egészen mellőzni, vagy pedig csak mint izesítőt használjuk.

2. **Goromba buza-korpa:** Fehérje szükségletet már 25—60 deka fedezi, keményítő értéknek 60 deka. Megközelítjük e valóságot, ha kereken 50 dekát etetünk.

3. **Finom buza-korpából** fél kg. bőségesen fedezi a szükségletet.

4. Kérdést tevő nem közli, hogy milyen olajpogácsa van, csak feltételezzük hogy repcepogácsa. Ebből már 25—35 deka fedezné a szükségletet, de az a baj, hogy nem tanácsos sokat etetni belőle s magára — tisztán — nem szívesen eszik az állatok. A többi olajpogácsák mind értékesebbek és ízletesebbek is. Fentebiekből kiszámíthatja kérdést tevő, hogy érdeemes-e abrakolni teheneit.

1. **Hogy melyik a legjobb tejelő takarmány?** Egyszerű a felelet: *téli takarmányozásnál — a répa.* Egy és ugyanazon tápanyag mellett ha répát is etetünk, feltétlenül több tejet kapunk.

2. **Kérem jobban takarmányozni s ha így több tejet ad, akkor megvan benne a hajlandóság, tehetőség több tej adására.** Ha nem fog több tejet adni, akkor nincs meg a tehetőség és csak *hizni* fog! Ez áll mind a 2 tehenre.

3. **Bizony nagy befolyással van az egyszerű, mondjuk egy téli takarmányozási periódus alatti rossz tartás a későbbi tejelesre különösen előhasi teheneknél, mert ha a tőgy működésére egyik legjelentősebb befolyást gyakorló tényező — a jó takarmányozást — nem alkalmazzuk, hát visszaféjődik, illetve — előhasiagnál — ki sem fejlődik a kívánt mértékben a tőgy mirigyállománya. Ez az érvelés, hogy télen rosszul tartott tehen nyáron, legelőn jobban tejele, nem dönti meg a fenti igazságot, mert ha jól tartják ugyanazt a tehenet télen is, hát még jobban tejele nyáron.**

— sz. — cz.

Csemeték megvédése nyulrágás ellen.

Az E. G. egyik közelebbi számában a gyümölcsfának szalmával való bekötését ajánlotta egy tagtársunk, azokat a nyulak rágása ellen megvédendő. A szalmával való bekötés tagadhatatlanul igen jó szolgálatot tesz a nyulak ellen s fának törzsét a megfagyástól feltétlenül megóvjá. Igen erős telegen azonban nem egyszer láttam, hogy a szalmakötést megbontották s a fák kérégt meg-rágták, de hát nem mindig nyújt feltétlenül biztos védelmet a nyulak ellen. Igen nagy hátránya a szalmakötésnek, hogy alatta az egerek jó menedéket találnak, alája húzódnak s a fa kérgét köröskörül egészen a fás részéig úgy lerágnak, hogy a fa menthetlenül elpusztul. A szalmával

való bekötésnél jobb épen az egerek miatt a tengeriszárral való bekötés, legbiztosabban véd azonban a hengeralku, éles menyezetrúd köpenyeg, melyet régebben sodronyba fonva pár fillérért árultak. Ma hirdetni sem látom sehol, pedig gondos kezelés mellett ez több éven át elszolgál és teljes védelmet nyújt a nyulak rág-csalása ellen.

Biztos eredménnyel használható erre a célra a papíros is, melyet ha többszörösen körülcsavarva úgy kötünk fel, hogy a víz alá ne folyhasson, nem csak egy telet bír ki egész bizonyosan, de megfelelő lészedés és eltartás mellett többször is használható.

Kisebb számú fát megvédhetünk a rettetesen elszaporodott nyulak kártevése ellen azon a módon, hogy törzsét kökény vagy más tüskés bokor ágával rakjuk körül, egészen törpe fácskáinkat pedig a közönséges tyukborítóval védhetjük meg legkönnyebben.

Házigomba elleni szer. A házigomba gen kellemetlen jövevény, mert ha valahol felüti tanyáját, rendszeren csak hosszadalmas procedúra után lehet képzeldését megakadályozni és végképen kiirtani. Ennek irtására sokféle szert ajánlanak, bár a készítmények legtöbbje teljesen értéktelen, mert használatuk után semminemű javulás sem mutatkozik, sőt a házigomba majdnem mindenik esetben szépen tovább fejlődik. Szükségesnek tartjuk azért egy házigomba-irtószernak a készítését röviden ismertetni, melyről azok, a kik eddig kipróbálták, igen elismerőleg nyilatkoznak. Készítéséhez szükséges: 750 rész chlorcalcium, 1500 rész Glaubersó, 60 rész szemcsék szublimát, 500 rész víz és 2500 rész sósav. Először a chlorcalcium, a Glaubersó és a szublimát feloldandó a vízben, végezetül pedig hozzáadjuk a sósavat. Ezen folyadékkal kisebb időközökben a'aposan megnedvesítjük a házigomba által megtámadott részeket és ügyelünk arra, hogy a szer a netaláni résekbe és repedésekbe is bejusson.

Régi lakk- és olajfestékeket a gépek vagy gépalkatrészekről etávolíthatjuk, ha azokat 20-rész kenőszappan és 1-rész szódából álló keverékhez annyi vizet teszünk, hogy az kenőcszerű legyen. 24 óra múlva melegvízzel feloldódik a festékmáz.

Kaktuszokra ártalmasak a levéltetvek, melyeket többnyire csak akkor szoktak észrevenni a kertészek, mikor már nagyon elszaporodtak s kárt okoztak. Azért most, midőn ezen dísznövények már a szobákba, illetve növényházakba kerültek átteleltetés végett, figyelmeztetjük az illetőket, hogy gyakran gondosan át kell vizsgálni a kaktuszokat s a hol rajtuk levéltetűt látunk, azt hegyes fával nyomjuk széjjel.

A házinyulak szaporasága. A házinyulak szaporaságáról az avatatlank mesébe illő dolgokat regélnak. Általában azt tartják, hogy egy-egy anyanyul havonként legalább egyszer ellik és nagyszámu nyuszkónak ad életet. Ez természetesen nem felel meg a valóságnak, mert az az anyanyul nem csak viseli, hanem szoptatja is fiait. A hasasság tartama kb. 30 nap és a szoptatás 6—8 hét. Okszerű tenyésztés mellett évente legfeljebb ötször adhat szaporulatot és a fiókok száma évente a negyvenet ritkán szokta meghaladni.

Kátránytető-máz. Kátrányos papírossal fedett tetőket gyakran fel kell javítani, mert az időjárás viszontagságai miatt lekopik róluk a máz. Ilyen alkalommal jó tudni, hogy minő anyaggal vannak ezek a papírossok bekenve. Egy dán szabadalom szerint az alatti összetétel a legjobb: két rész kőszénkátrány, egy rész cement és egy rész konyhasó oldata. A só fokozza a tetőfedő melegizoláló képességét és tűzmentessé teszi.

K. Z.

Terjesszük az „Erdélyi Gazdát”
a gazdák körében!

Egyleti élet.

Az erdélyi cukorrépatermelők értekezlete.

Erdély cukorrépatermelő gazdaközönsége régóta érzi elnyomottságát és a cukorgyárak önkényének való kiszolgáltatottságát. Már az 1913. évben mozgalmat indított az E. G. E. a termelők védelme érdekében. Akkor meg is alakult az egylet cukorrépatermelési szakosztálya, a közbejött háború azonban félbeszakította a megkezdett munkát.

A hadbavonult gazdák nem védhették érdekeiket és így a cukorgyárak továbbra is a régi szerződések alapján gondoskodtak a szükséges területük lekötéséről. A változott viszonyok között még szembeötlőbb volt a termelői szerződés egyoldalúsága és diktatori hangja, amely a termelőket valósággal jobbágyi színvonalra süllyeszti. A régi szerződés nyomán minden évben éles ellentétek merültek fel a gyárak és termelők között, amelyek rendszerint a gazdák rovására intéződtek el. A múltakban a mérlegelés, tisztítás stb., az idén pedig a beváltási árak körül merültek fel igen nagy differenciák. Ezeket — a marosvásárhelyi gazdaggyűlés után némileg felemelt árakkal — a termelők egy része még ma sem tekinteli elintézettnek.

A gazdaközönség a jövőben a szerződéseket mint egyenjogú szerződő fél kívánja aláírni. A termelésre e körülmény csak kedvező befolyással lehet. Annak a meggátolására hogy a régi állapot fennmaradjon, illetve megújítható legyen, a termelők szervezkedését tovább halasztani nem szabad. Az értekezlet lefolyásáról egyébként a következőkben számolunk be.

* * *

A cukorrépatermelők dec. hó 15-én kolozsvárt az E. G. E.-ben br. Jósika Gábor elnöke alatt értekezletet tartottak. Az értekezleten br. Jósika Gábor megnyitójában rámutatva a termelők részéről érkezett panaszokra, az E. G. E. Növénytermelési szakosztályának véleményes jelentése alapján — úgy mond, ez egylet szükségesnek látta — a termelői értekezlet összehívását. Örömmel üdvözölte a szép számban megjelent termelőket, fejezte ki a gyűlés tartására vonatkozó hatósági engedélyt és az ülést megnyitja.

Török Bálint előadó ismertette az értekezlet összehívásának előzményeit, amelyek az Erdélyi Gazda olvasó közönsége előtt már ismeretesek. Bejelentette, hogy a mozgalomhoz való csatlakozásukat bejelentették az Erdélyi Szász Gazdasági Egylet, a Marostordamegyei Földműves Szövetség, Kisküküllő, Bihar, Alsófehér-, Arad-, Háromszék stb. vármegyei gazdasági egyesületek. A Szolnokdobokavármegyei Gazdasági Egylet képviselőjében jelen volt dr. Nagy Endre titkár, a Tordaaranyosvármegyei Gazdasági Egylet képviselőjében Nagy József titkár. — A mozgalomhoz való csatlakozását több mint 300 termelő jelentette be. Ismertette a régi szerződést és az új szerződés tervezetét, amely nagyjából a régi pontokat tartalmazza az alábbi módosításokkal. Az új szerződés szerint a répa az átadás tényével válik a gyár tulajdonává. Addig, ha előleget, szántást, vetőmagot stb. adott is, csak zálogjoga van a répára. Az időközi vasúti fuvardíjemelkedés nem terheli a termelőt. Az árakat a gazdák és gyárak kiküldöttjei kölcsönös egyetértés-

sel állapítják meg (és nem egyoldalúan a gyárak). Minden vitás esetben választott bíróság dönt. A répaszelet iránti igény átadáskor is bejelenthető (nemcsak július 31-ig). A gyárnak nincs beleszólási joga abba, hogy a gazda az általa igényelt répaszeletet és szórplét hogyan használja fel? A répa átvétele a legközvetlenebbi vasúti állomási vagy gyári hitelesített mérlegben történik. A szállítást — annak megkezdése után — a gyár nem függesztheti fel. Az átvett és vagonhiány miatt földre lerakott répának utólagosan a vagonba való átrakását, őrzését, kezelését stb. a gyár nem követelheti a termelőtől, mint eddig. A répa minősége az átvételkor állapítandó meg. A gyár kat. holdanként 1000 leu előleget tartozik adni. A gyár leégése esetén is tartozik a répaszelettel, legfennebb nem természetben adja át, hanem készpénzben fizeti ki annak értékét. A termelők a piaci ár 50%-áért igényelhetik a bizottság által holdanként megállapítandó cukorterménységet.

A szerződéstervezetnek ezek a lényegesebb és a gazdák érdekeit szolgáló pontjai. Az előterjesztés után, a hozzászólások rendén

Gr. Teleki Domokos a gyáraknak az ideai cukorrépa árak megállapítása körül tapasztalt eljárását teite bírálata tárgyává. A marostordamegyei cukorrépa termelő földművesek értekezletének megbízásából követeli a répaszeletnek kiszajtolt állapotban való kiszolgáltatását, a gyári mérlegeknek az átvétel megkezdése előtt való hitelesítését, a termelők részére kedvezményes cukor nyújtását (50%-kal a piaci ár alatt). Kivánatosnak tartja, hogy a gyár — visszaélések elkerülhetése céljából — szeletszárító berendezéssel bővíttessék ki. A szeletet a gyár olyan nedvesen adja ki, hogy az még sokszor csepeg, a mai magas vasúti fuvardíjak mellett az jelentékeny költségöbbltet okoz a gazdáknak.

Lázár Simon függetleníteni akarja a gazdákat a gyáraktól. A változott viszonyok között tarthatatlannak találja a mai jobbágyi állapotot. Véleménye szerint az 50 százalékos levonás is indokolatlan, amikor a gabonaneműeknél is meg van engedve körülbelül 2—3 százalékos idegen anyag.

Előadó jelzi, hogy az értekezletből kifelé három irányú tevékenységet kell kifejteni a termelőknek. Az egyik a szerződés revíziója, ami ilyen formán a főbb elvi szempontok lefektetésével meg is történt. A második a szervezkedés tekintetében való határozathozatal, a harmadik pedig a termeléshez szükséges terület biztosítása érdekében szükséges teendők megállapítása.

Többek hozzászólása után az értekezlet elhatározta, hogy az E. G. E. kebelében megalakítja a cukorrépatermelési szakosztályt, mint a termelők szövetségét. Ez ügyben megkeresi az E. G. E.-t.

A folyó ügyek intézésére egy öttagú bizottságot választott, amelynek tagjai sorába kiküldettek: Lázár Simon, gr. Teleki Domokos, gr. Toldalagi László, Fodor Ödön és Szilágyi Jenő.

Bürger Albert a termeléshez szükséges területek biztosítását tartja egyik legfontosabb teendőnek. Tul vagyunk már azon — úgy mond — hogy elveszik a földet. Országos szempontok követelik a termeléshez szükséges területek biztosítását. Kimutatja, hogy Románia

20 millió lakosa félkilós havi fejkvota mellett elfogyaszt 10,000 kocsi cukrot. A belföldi gyárak annak egyharmadát képesek fedezni répatermelés hiányában. A répával bevetett terület emelkedése nyomán a gyárak lényegesen emelhetnék termelőképességüket, így azonban közel egymilliárd vándorol ki évente külföldre csupán cukorért. Javasolja, hogy írjon fel az értekezlet a kormányhoz a termeléshez szükséges területeknek a földreform kapcsán leendő biztosítása érdekében.

Szász Gyula a marosvásárhelyi cukorgyár gazd. felügyelője helyesebbnek tartaná, ha ez ügyben a gyárak tennének lépéseket. Ez ügyben a kolozsvári államtitkárság egy értekezletet hívott már egybe, amely e hó második felében fog megtartatni.

Dr. Felszeghy András bár nagyra becsüli a cukorgyár képviselőjét és értékesnek tartja a gyárak intervencióját, mégis úgy van vele, hogy fél a trojaktól, ha ajándékot is hoznak, mert esetleg a gyárak akciója lehet olyan irányú is, mely szerint a gyár kegyeitől függőleg adatik majd bérbe a birtokosoknak a saját földjük, nem véve ki a földműveseket sem. Javasolja a Bürger indítványának elfogadását.

Br. Jósika Gábor határozatilag kimondja, hogy az értekezlet a termelői szerződésnek az elhangzott hozzászólások figyelembevételével való módosítását kimondja. — A részletek kidolgozására bizottságot küld ki és utasítja, hogy a barcasági termelők szövetségével lépjen érintkezésbe, azzal egyetértőleg járjon el. Kimondja továbbá az értekezlet, hogy megalakítja az E. G. E. Cukorrépatermelői Szakosztályát, mint a termelők szövetségét, ez ügyben érintkezésbe lép az E. G. E.-vel, végül a cukorrépa termelés érdekében a földművelésügyi államtitkárság által összehívott értekezlet bevétele után felír a kormányhoz a termeléshez szükséges területek biztosítása céljából. A szükséges sürgős lépések megtételére Lázár Simon, gr. Toldalagi László, gr. Teleki Domokos, Szilágyi Jenő és Fodor Ödön tagokból álló bizottság küldetett ki.

Több tárgy nem lévén az elnök az ülést bezárta.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet az adóbecslések ellen.

Az új adótörvény alapján megindult becslési munkálatok kérdésével a gazdaközönség köréből beérkezett tömeges panasz alapján az Erdélyi Gazdasági Egylet f. hó 10-én megtartott ig. választmányi gyűlésén foglalkozott és ennek határozataiképpen a gazdák sérelmeit feliratba foglalva f. hó 17-én nyújtotta át az egylet elnöksége a kolozsvári pénzügyi vezérigazgatóság vezetőjének Simionescu főigazgatónak.

E feliratban hivatkozik az egyesület már az adótörvények parlamentári tárgyalása során benyújtott beadványára, amelyben annakidején felhívta a pénzügyminisztérium figyelmét azokra a leküzdhetetlen nehézségekre, amelyeket az ingatlanoknak a törvényben előírt módon való értékbecslése támasztani fog, ugyanakkor rámutatott arra, hogy az új becslések megfelelő gyors és kifogástalan végrehajtása olyan nagy számú szakképzett személyzetet igényel, amelyet viszonyaink között erre a célra biztosítani teljesen kizárt lehetőség és felhívta a figyelmet a kataszteri becslések alkalmazására.

A beadvány a gazdák sérelmeit a földbecslések körül két csoportba gyűjtve tárja fel, egyfelől sérelmes a mezőgazdaságra nézve a túl magas értékbecslés, amely általánosságban jóval magasabb mint az az érték, amelyhez a törvény és végrehajtási utasítás útján hozzájuthatunk akár bérszerződéseket, akár az eladási szerződéseket, akár pedig a föld hozadékát vesszük alapul: másfelől teljesen hiányzik a végrehajtott földbecslési munkálatoknál a különböző községek és vidékek különböző földhozadéknak megfelelő kiegyenlítés. Így állhatott elő az, hogy falacsony hozadéku hegyvidékek földbére általánosságban ugyanolyan magasán állapított meg, mint a nagyhozadéku sík vidéki földértékek.

A felirat reámutat továbbiakban az értékbecsléseknél előfordult még fokozottabb mértékben mutatózó aránytalanságokra és a gazdasági épületek és mellékipari vállalatok értékbecslésének hiányaira.

Kéri a gazdaközönség nevében az értékbecslési bizottságok munkálatainak általános revízióját, az új eljárásnál az értékbecslési viszonylagosság alapjául a fenálló kataszteri becslések tekintetbevételét az új becslőbizottságoknak, valamint a felelőbizottságoknak megfelelő mezőgazdasági és erdészeti szakemberrel való kiegészítését és gazda társadalmi szervek véleményének kikérését és tekintetbevételét a becslési munkálatok során.

A főigazgató nagy megértéssel fogadta az átnyújtott feliratot és a küldöttséggel hosszasan az előfordult sérelmek helyre hozatala dolgában és ezen beszélgetés kapcsán ígéretet tett arra vonatkozólag, hogy a pénzügyigazgatósághoz sürgős utasítást fog kiküldeni, hogy a megejtett becsléseket revízió alá vegyék és e felülvizsgálatnál a viszonylagosság szempontjából a kataszteri adatokat vegyék alapul, egyúttal kilátásba helyezte, hogy a felelőbizottság bizottságnak megfelelő gazdasági szakértőkkel való kiegészítésére nézve előterjesztést fog tenni.

Külön ki kell emelnünk azt a napjainkban szokatlan tárgyilagosságot és megértést, amelyet Simionescu főigazgató feliratunk elbírálásával kapcsolatosan tanusított.

Mik az E. G. E. tagjainak jogai és kötelességei. Az E. G. E. összes tagjai az egyleti közgyűlésen megjelenési, tanácskozási és szavazati joggal bírnak. Az egylet hivatalos lapját díjtalanul kapják. Minden az egylet által szerzhető kedvezményben részesülnek. Az egylet könyvtárát díjtalanul használhatják. Az egylet könyvkiadó vállalatában megjelenő füzeteket 5 drbon felüli rendelés esetén 25% és 10 drbon felüli rendelés esetén 50% kedvezménnyel kapják. Ingyen tanácsot és utbaigazítást kapnak gazdasági kérdésekben. Ezzel szemben kötelességei is vannak a tagoknak, ilyenek elsősorban a tagdíjak pontos fizetése, az elvállalt tisztségek lelkiismeretes ellátása és különös kötelességének kell hogy ismerje minden gazda, hogy a lapunk mai számához csatolt tagsági nyilatkozatot egy olyan gazdával irassa alá, aki még nem tagja az E. G. E.-nek.

Hatalékos tagjainkat felhívjuk, szíveskedjenek tagdíjhatalékaikat mielőbb beküldeni, mert egyesületünk a mai súlyos pénzügyi viszonyok között csakis úgy képes hivatásának megfelelő működést kifejtetni, ha a tagok vállalt kötelezettségeiknek eleget tesznek. A tagdíjak postautalványon beküldhetők. Egy postautalvány 25 bani 100 L.-ig, minden 25 L. után 50 bani értékű postabélyeg ragasztandó az utalványra, 100 L. után tehát 2 L. 200 L. után pedig 3 L. a bélyeg-

illeték. Segélybélyeget az utalványra nem kell ragasztani.

Kik és hogyan léphetnek az E. G. E. tagjai sorába. Többször kapunk érdeklődő leveleket, hogy kik és hogyan léphetnek be az E. G. E. tagjai sorába. Ezért e helyen a nagy nyilvánosság előtt ismételtten is közöljük, hogy az E. G. E.-nek tagja lehet minden feddhetetlen jellemű földbirtokos, földműves, gazdálkodó, vagy a mezőgazdaság iránt előszeretettel viseltető egyén vagy jogi személy.

Az egylet tagjai lehetnek: alapítók vagy rendesek. Az alapító tagok egyszersmindenkorra 2000 L.-t fizetnek, a rendes tagok évenként 100 L.-t. Az 50 holdon aluli kisgazdák és ísztviselők csak évi 50 L.-t fizetnek. Az Erdélyi Gazdát az E. G. E. összes tagjai ingyen kapják. Az E. G. E. tagjai sorába belépni szándékozók tagsági nyilatkozatot tartoznak aláírni, amelyet lapunk mai számához csatolunk és az E. G. E. titkári hivatala is egyszerű megkeresésre díjtalanul megküldi.

Bármilyen ügyben ingyen tanácsal látja el az E. G. E. tagjait akik eziránt levélben megkeresik.

Lapunk mai számához csatolunk egy tagsági nyilatkozatot. Tegye ezt a zsebébe minden olvasónk. Azért csatoljuk a mai lapunkhoz, mert az ünnepek alatt sűrűn fordulhatnak meg gazdatársaink olyan gazdák körében akik még nem tagjai az E. G. E.-nek. Irassuk alá a tagsági nyilatkozatot és küldjük be az E. G. E. titkári hivatalához (Kolozsvár, Atilla-u. 10. sz. alá).

Törvények rendeletek.

Fényűzési adóra vonatkozó bejelentések. A Monitorul Oficial 200. száma közli a pénzügyminisztérium 179974. számú rendeletét, melynek értelmében a fényűzési adóra vonatkozó pótlólagos bejelentésekre kötelezve vannak azok, kik f. évi szeptember 21-étől kezdődően a következőkkel rendelkeznek:

a) *Városokban:* szükségesnél nagyobb számú szobával bíró lakással, b) városokban: a szükségesnél több cseléddel, c) automobillal, d) motociklival, e) hátsóloval, vagy kocsiba fogható loval, f) magánfogattal (kocsi), g) vadászpuskával.

E bejelentéseket az illetékes adóhivatalnál kell megtenni legkésőbb 1922. január 1-ig az ott rendelkezésre álló blankettákon.

Az adó megállapítása jkv. úján történik, a fizetés pedig egyszerre eszkozlendő a következő megkülönböztetéssel:

1) a szeptember folyamán megvált adóalap után, az adót f. hónapra kell fizetni;

2) az okt. hó után keletkezettek nézve pedig 6 hónapra, azaz félévi részletben.

A bejelentés nem, vagy nem kellő módon való megtétele hivatalból való kiróvást von maga után, mely abban az esetben ha az adó 500 leinél nagyobb volna *kétszeres lesz*, ha 100—500 közötti adóról volna szó *háromszoros* és ha 100 leinél kisebb akkor *négyszerese*.

Falvakon csupán a c., d., e., f., g. alá tartozó esetekben kell bejelentést tenni. Bejelentendők:

1. *Automobilok.*

Ezekre vonatkozólag a következő adatok jelenendők be:

a) az automobilonk összes száma,

b) minden egyes automobil *lóereje*,

c) melyek szolgálnak személyes használatra,

d) melyek szolgálnak bizonyos hivatás számára, stb.

2. *Motocikliknél* be kell jelenteni, hogy a gép egyszertű-e, vagy kettős.

3. Fogat és hátlovakra bejelentendők: a) számuk, b) hány van személyes szükséglet céljára, c) hány van valamely szolgálat, üzlet vagy ipar céljára.

Ez utóbbi esetben két lóig csak féldíj fizetendő.

Bejelentés alól mentesek a fiakker-lovak, valamint szállításra, vagy munkára használt

lovak, továbbá földművelők által használt vontató lovak, valamint közszolgálat céljára katonák és köztisztviselők által használt lovak. Hasonlóan tenyészlovak, fajtis/ta és félvérlovak ha a tulajdonosaik ezt a minőséget bebizonyítják.

4. *Magánfogatoknál* bejelentendő: a) számuk, b) és c) úgy mint a fentieknél.

5. *Vadászfegyverek* re vonatkozólag bejelentendők: a) számuk, b) hány szolgál fényűzésre, c) hány nem szolgál fényűzésre, hány van egycsővű és hány kéicsővű.

A bejelentés alól mentesek, a régi fegyverek, vagy gyűjtemények, hivatalosan használt katonafegyverek, továbbá fegyverkereskedők, erdészek és örök puskái. Ez utóbbi személyek az illetékes községi hatóságtól kell, hogy igazoló engedélyt kapjanak.

Az élelmiszerek és italok ellenőrzéséről szóló szabályzatot a Monitorul Oficial 204-ik száma közli, mely az egészségre veszedelmes hamisított vagy romlott ételek és italok forgalombahozatalát tiltja.

A rendelet szabályozza az ellenőrző szerveket, az ellenőrzés módját és a vegyellemzést. Külön fejezetekben intézkedik a szeszes italokról, valamint a finomított és ipari szeszről, a mesterséges és természetes szeszes italokról (likőr, pálinka, cognac, rum), továbbá az illanó olajok, aromák stb. gyártásáról, a borból, pezsgőből, sörről, ecetből és cukrászcikekéről, kávéról, teáról, cacao-ról stb., konzervekről, tejtermékekről, ivóvízről és végül az ételek és italok készítésére, konzerválására, szállítására és fogyasztására szolgáló edényekről.

Szesztilalom a munkaszüneti napokon.

Metes Péter kolozsmegyei prefektus a vasárnapi korcsmázások megszüntetésére rendelettervezetet nyújtott be a belügyminisztériumnak. A kormány távozása előtt jóváhagyta a prefektus tervezetét és elrendelte, hogy december 24-től kezdődőleg vasárnapokon és a munkaszüneti napokon az összes korcsmákat, ahol meleg ételeket nem szolgálnak fel, zárva kell tartani. A vendéglők, kávéházak, bodegák, cukrászdák, korcsmák, amelyekre a rendelet nem vonatkozik, ünnep- és vasárnapokon szeszes italokat nem szolgálhatnak ki. — Ezek a napok még abban az esetben sem adhatnak ki a vendéglős üzemek szeszes italt, ha azt nem ott fogyasztják el. A tilalom az ünnepet és vasárnapot megelőző nap esti hat órájától az ünnepet követő nap reggel hat órájáig tart, de a tilalmi napokon kívül sem szabad részegeknek alkoholt kiadni. Tizenötéven aluli gyermekek semmilyen körülmények között sem kaphatnak alkoholt. A rendelet ellen vétőket a kihágási bíróság első esetben ötnapi elzárással és ezer lej pénzbüntetéssel, visszaesés esetén hétnapi elzárással és ugyancsak ezer lej pénzbüntetéssel sújtja. A bíróságnak joga van már az első büntetésnél is a rendelet ellen vétők italmérő engedélyét megvonni.

A borkivitel szabaddátétele. Végre belátta a kormány is, hogy a borkiviteli tilalomnak semmi gyakorlati értéke nincsen sőt az egyenesen káros az ország közgazdasági életére. A földművelésügyi vezérigazgatóság 3750—921. sz. alatt a következő rendeletben adja tudomásul a rendelet megszüntetését: „A minisztertanács a földművelésügyi miniszter úr javaslatára, a bor export fellendítése érdekében a bor kivitelét minden vám nélkül engedélyezte; hasonlóképpen szabadon vihetők ki az országból azok a tölgyhordók is, amelyekben bor exportáltatik minden vám és garancia nélkül. A borokért csak 10 bani statisztikai taxa fizetendő lirenként”. Eszerint most már a telehordók is vámentesen és biztosítéki díj fizetése nélkül exportálhatók.

Gabonaexportőrök és a forgalmiadó. A gabonakereskedők a forgalmi adóról szóló törvény 30. §-ának f) pontjára való hivatkozással a bevett forgalmi adó visszatérítését kérték a kormánytól. A minisztertanács azonban ki-mondotta, hogy a kiviteli mentességre csupán

a tényleges exportőrök tarthatnak igényt s a nem hivatásos exportőröknek minden vétel után annyiszor kell leróniok az adót, ahányszor üzletkötése történt az árut illetőleg.

Irodalmi szemle.

Legjobb ujévi ajándék az Erdélyi Gazdák zsebnaptára, mely kapható minden jobb könyvkereskedésben és lapunk kiadóhivatalánál. Ára 20 lei. 5 darabon felüli megrendelés esetén 15 lei. Az ára előre beküldendő (Kolozsvár Atilla-u. 10. sz. alá).

Biztosítás.

A Gazdák Biztosító Intézete R.-T. és a Gazdasági Egyesületek.

A Gazdák Biztosító Szövetkezete és a Gazdasági Egyesületek között mindenkor a legmelegebb benső viszony állott fenn és ennek az alapját az a megrendíthetetlen bizalom vetette meg, amellyel a gazdaközönség az általa létrehozott és az ő érdekeit szolgáló intézettel szemben mindenkor viseltette.

A gazdaközönség változailan bizalommal ragaszkodik a változott viszonyok között is régi kipróbált biztosító intézetéhez, ami legélelnekben abból világlik ki, hogy részvényeinek 90 százalékát a gazdaársadalom és érdekképviselői szervei jegyezték.

Azok a gazdasági egyesületek, gazdakörök stb., amelyek régen is összeköttetésben voltak az intézettel, valamennyien fenntartották összeköttetéseiket, így a Szolnok-Doboka, Tor-daranyos, Arad, stb. vármegyei Gazdasági Egyesületek; ugyancsak a Gazdákkal dolgoznak együtt a Marostorda, Udvarhelyvármegyei Földmíves Szövetségek is. — A Gazdákkal együtt kell dolgoznia minden gazdakörnek és minden szervezett gazdának, mert ezt az intézetet a gazdatársadalom, a földmivelő nép teremtette meg magának; ezért az intézetet a mi intézetünknek is nevezzük.

Az Arad megyei Gazdasági Egyesület legutóbb az alábbi felhívást intézte tagjaihoz biztosításai elhelyezése tárgyában.

Nyomatékkal hangsúlyozzuk egyidejűleg a magunk részéről is, hogy most van a legkedvezőbb alkalom arra, hogy a gazdaközönség tömegesen hozza át biztosításait a mi intézetünkhöz és tereljen oda minden gazdatársat, mért aki a Gazdákhoz biztosít, az a gazdatársadalom súlyát és anyagi erejét is emeli egyúttal. — Alljon itt az Arad vármegyei Gazdasági Egylet körlevele:

Tisztelt Tagtárs Ur!

Ma amidőn az általánosságban már ismert kormányrendelet a régi németországi, ausztriai és magyarországi biztosító intézetek működését Románia területén beállította, Tagtársaink biztosításait illetőleg a legnagyobb tájékozatlanságban vannak.

Erre kívánunk világosságot vetni akkor, amidőn pár sorban foglalkozva ez ügyvel, szíves figyelmüket hívjuk fel a következőkre:

Az említett rendelet tényleg megszüntette a régi külföldi intézetek itteni működését úgy, hogy az ezen intézeteknél ma még érvényben álló biztosítások legközelebbi évfordulójuk napján megszűnnek. A biztosítások ujonnan feladandók, olyképen, hogy a régi intézettel szemben semmi kötelezettség nem fűzi többet a felet mindaddig, amíg az új érvénybe helyezésre megbízást nem ad.

A régi intézetek mindegyike új alakulást öltött, egyetlen, az általunk évtizedek óta pártolt és altruasztikus küzdőnek elismert „Gazdák Biztosító Intézete” az, mely megértve a helyzetet, még a kormányrendeletet megelőzőleg Ro-

mánia területén levő üzletállományát külön kapcsolva, önálló részvénytársasággá alakult, részvényeit csaknem kizárólag gazdatársadalmával jegyeztette le s mint ilyen a minisztertanács folyó évi szeptember 28-án kelt rendeletével belsőldi intézetnek ismerteit el s működését zavartalanul folytathatta és folytathatja.

Mi teljes betekintéssel bírunk a Gazdák Biztosító Intézete ügyeibe és így a legnagyobb bizalommal tudjuk nevezett intézetet Tagtárs urnak ajánlani, hogy biztosításait itt bonyolítsa le, mert meg vagyunk győződve, hogy az anyagilag minden kívánalomnak megfelelő, reális alapokon épült s tudjuk, hogy a mai viszonyok között, versenyképes díjteleivel és viszontbiztosítási szerződéseivel e téren a legolcsóbb és legjobb kiszolgálást nyújthatja.

Eppen ezért oly közeli és szoros viszonyt létesítettünk a Gazdák Biztosító Intézete részvénytársaságával, hogy a most már minden kötelezettség alól felszabadult biztosításait gazdatársainknak mi közvetítjük s ez legyen garancia arra, hogy a legpontosabb és legkielégítőbb biztosítást fogjuk Tagtársainknak kieszközölni.

Eppen ezért felkérjük, szíveskedjen biztosítási kötvényeit betekintésre nekünk beküldeni, hogy mi azt a „Gazdák”-kal együttesen felülvizsgáljuk s egy olcsó és jó ajánlattal szolgálhassunk Tagtárs urnak.

Megjegyezzük, hogy minden ez irányban történő érdeklődést szívesen veszünk s készséggel szolgálunk kimerítő válasszal s ez természetesen mindenkor díjtalan. A „Gazdák” minden az állépésből eredő anyagi és jogi kötelezettséget írásban magukra vállalnak.

Végül megjegyezzük, hogy minden hozánk beérkezett kötvényt betekintés után kimerítő válasz kíséretében azonnal és pontosan visszajuttatjuk, várjuk szíves megkeresését és vagyunk tagtársi üdvözléssel

Arad vármegyei Gazdasági Egyesület nevében

Alföldy Pál, s. k.
igazgató.

SZÖVETKEZÉS.

Aki szervezett gazda, az csak szövetkezetből vagy valamely gazdatársadalmi szervezettel védnöksége alatt álló cégtől vásárol és ezzel növeli a gazdák erkölcsi súlyát és anyagi erejét!

Főlős pénzén minden gazda szövetkezeti üzletrészt vegyen. Ezáltal pénze jól kamatozik, szükségleteit jobb minőségben, olcsóbban szerezheti be saját falujában!

Megértés nyilatkozik meg azokból a levelekből, amelyeket hetenként kapunk a kapcsoló területek különböző vidékeiről a földmivelő nép köréből, a papoktól, tanítóktól. A gazdakörök szervezésének módja iránt érdeklődnek a levelek írói. Legújában a nagybányai gazdák óhajtának gazdakörbe tömörülni. Az alakulandó gazdakör részére a szervezeti szabályzat mintát megküldöttük.

A Marostorda megyei Földmíves Szövetség e hó 11-én jól sikerült gazda estét rendezett Csókfalván. A legközelebbi gazdaest e hó 26-án lesz Ákosfalván. Nagy előkészületek folynak Kibédén is a január hó 8-iki gazdaestre.

Buzaházán az EMKE Ifjúsági Egylet megkezdte működését. Az egylet hetenként háromszor tart összejövetelt.

A Háromszék megyei Gazdasági Egylet a pénzügyigazgatósághoz tiltakozó iratot küldött a becsülő bizottságok túl magas értékelései ellen.

A méhész cukor ügye még mindig vajudik, az EME e héten remélhetőleg megkapja a cukorgyár végeleges választát, amelynek vétele után a punkban részletesen beszámolunk az egylet cukorkiosztási akciójáról.

Mi a legszebb ujévi ajándék? Tele vagyunk gonddal és nem tudjuk, mit vegyünk gyermekeinknek vagy hozzátartozóinknak ujévi ajándékkul. Értékes és olcsó legyen; főleg ne legyen haszontalanság. Nem ajánlhatunk jobbat, minthogy minden szülő gyermekének szövetkezeti üzletrészt vegyen. Értékes, maradandó, jól kamatozó ajándékot ad így a szülő gyermekének, ki ezért a gondoskodásért őt még később, nagy korában is áldani fogja.

Vegyes közlemények.

A kormányválság.

Averescu bukásával távoznak *Garoflid* földreformügyi miniszter és *Cudalbu* az állami javak minisztere is. Vezetésük alatt az állam mezőgazdasági érdekei egészen háttérbe szorultak. Növénytermelésünk, állattenyésztésünk színvonalán szomorú nyomot hagy különösen a *Garoflid* gazdálkodása. A kormány vámpolitikája a termelőket egészen kiszolgáltatta a nagy ipari vállalatoknak. Adópolitikája a vérét szivta ki a gazdák, földbirtokpolitikája a termelési és nem egy esetben a megélhetési lehetőségektől fosztotta meg a gazdákat. A mezőgazdaság érdekeit az ipari, kereskedelmi stb. érdekekkel szemben nem részesültek kellő védelemben. A mezőgazdaságot érintő ügyekben hozott törvények és rendeletek alkotása alkalmával nem hallgatta meg a kormány az érdekeltek véleményét és a sérelmek orvoslása érdekében küldött feliratokat is csak kivételes esetekben méltatta válaszadásra. A gazdaközönség ezért nem fájlalhatja a kormány bukását.

A pártpolitikai küzdelmek felett állván, tisztán szakszempontról bíráljuk a letűnt kormány tevékenységét. Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy termelési viszonyaink rohamosan balkánisálódtak.

A termelés fejlesztése terén csakis úgy haladhatunk előre egy-egy lépéssel, ha a szakminiszterek az érdekeltek véleményét meghallgatják. Az új kormányelnök *Take Jonescu* még nem adott programot, nem ismerhetjük szándékait. Az új földmivelésügyi miniszter, *Garoflid* utód: *Lukacevicu*, az állami javak minisztere, *Cudalbu* utóda: *Vedescu Mihály*. Nincs szerencsénk ismerni a kormány új tagjait, de a reményünk meg van, hogy a távozó kormány két balkezes mezőgazdasági politikájának szemmel látható eredményeiből okulni fognak a jövő politikáját illetőleg.

Felhívás előfizetőinkhez.

Január hó 1-ével új előfizetést nyitunk lapunkra. Felhívjuk t. előfizetőinket, kiknek előfizetése e hó végével lejár, hogy az előfizetést **mielőbb megújítani** szíveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne álljon be. **Előfizetéseket csakis a naptári negyedévek szerint fogadjunk el.** A papírárak és munkabérek óriási áremelkedése miatt főlős példányokat nem nyomathatunk és így kénytelenek leszünk mindazon előfizetőinknek, akik az előfizetési díjat január 10-ig nem küldték be, a lap küldését megszüntetni. Ujból való előfizetésnél az e maradt példányokat nem pótolhatjuk.

Az előfizetési díjat **ugyanazon cím alatt** kérjük **beküldeni**, mint amely címen a lap jár.

Előfizetési ár 1922. január 1-től:

egy évre ————— 150 Lei
félévre ————— 75 "
negyedévre ————— 40 "

Az E. G. E. tagjai a lapot tagsági illetmény fejében kapják.

Az erdélyi gazda falnaptára. Lapunk mai számához mellékeljük az *Erdélyi Gazda falnaptárát*, mely a Hann és Tsa R. T.-nak, mint az E. G. E. géposztályának ajándéka. Helyezzük el a naptárt a falon mindenki által könnyen észrevehető módon és valahányszor az év folyamán rátekinthetünk, gondoljunk mindig arra, hogyha gazdasági gépszükségletünket az E. G. E. géposztályától szerezzük be, ezzel önmagunkat és a mi érdekeinket képviselő gazdasági egyletet támogatjuk.

Az erdélyi nyersbőrök minőségének javulása és a kiviteli tilalom. Mint ismeretes, az E. G. E. akciót indított volt az állati nyersbőrök minőségének javítása érdekében. Az akciónak meg is volt az eredménye, mert a közelmúltban alakult „Mészárosok Szövetsége” felkarolta az ügyet és a vakmetszés nélkül nyuzott bőrökért külön jutalmakat fizetett. E körülmény az erdélyi nyersbőrök minőségét és értékét lényegesen emelte. A bőrök értékbeli emelkedése az állatárakra is kihatott. A kormány azonban a börgyárak intervenciójára váratlanul betiltotta a nyers bőrök kivitelét, dacára, hogy e cikkben tultermelés van. Természetesen a börgyárak mindjárt alacsonyabb árat kínáltak a jobb minőségű bőrökért és így a mészárosok ujszövetségét jelentékeny anyagi veszteség fenyegeti. Az indokolatlanul életbe léptetett kiviteli tilalom tárgyában a Keresk. és Iparkamara értekezletet tartott, melyen az E. G. E. részéről Török Bálint volt jelen. Az értekezlet elhatározta, hogy az iparfelügyelőség útján az ipari és kereskedelmi miniszterhez fordul a sérelmek orvoslásáért.

Tiltakozó nagygyűlés a becslések ellen Kolozsváron. A kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara e hó 18-án a köz- és mezőgazdasági érdekeltségek bevonásával nagy tiltakozó gyűlést rendezett a becslőbizottságok eddigi munkája ellen, amely az egész polgárságot állandóan izgalomban tartja. A nagygyűlésen képviseltették magukat a Gyáriparosok Szövetsége dr. Böszörményi Sándor, a Munkaadók Szövetsége dr. Kiss Mór, az E. G. E. Török Bálint, a Kézműipari Szövetség dr. Nagy János, a Kereskedő Tanács dr. Papp Sándor, az Ipartestület Andrásovsky Dano, az Építőipari Szövetség Bohatiel Leo által.

A nagygyűlés dr. Kiss Mór előterjesztése alapján emlékiratban fejezte ki a bizottságok munkája elleni tiltakozását is azt küldöttéleg nyujta át Simionescu pénzügyi vezérigazgatónak.

Kérelem gazdatársainkhoz! Az új adótörvénnyel kapcsolatos becslések aránytalanul magas értékben tüntetik fel a földnek a hozadékát és értékét. E körülmény folytán a gazdaság katasztrófálisan nagy adóval lesz megterhelve. Felkérjük gazdatársainkat, hogy igyekezzenek megszerezni azon községek, melyben birtokuk fekszik földhozadék és értékbecslési táblázatát, hogy azokból egy statisztikát állíthassunk össze és összehasonlítást vonhassunk ezalapon a kapcsolt területeken és a régi királyság területén eszközölt becslések között. Az adatok sürgős beszerzését és szíves közlését kérjük.

Becslések Farkaslakán. Mint tudósítónk írja: Farkaslakán az állam akármelyik órában elárverezheti a földművesek vagyonát, ha az ottani becslő-bizottság munkája alapján vetik ki az adót. A föld hozadék és vagyonértékét a következőképpen állapították meg: (A vagyonérték zárjelben.) Szántó 100—130 L. (2000—2600), kaszáló 180—230 (3600—4600), legelő 15—25 (300—500), kert 375 (7500), erdő 60—240 (600—840). Vajon melyik becslő fizetné ki eszerint a farkaslakai gazdák földjét.

Borszabadraktár Szatmáron. Mint illetékes helyen értesülünk, a pénzügyminiszter engedélyezte a „Viticola”-r társaságnak, hogy a regátbéli törvények alapján (fondul comunal) Szatmáron borszabadraktárt lélesithessen. Nemcsak maga az engedélyezés ténye sérti súlyosan az Erdélyben és Bánátban még ma is érvényben levő régi magyar bortörvény rendelkezéseit, de az engedélyezéssel oly kedvezményekhez jutott a Viticola, amely kedvezményeket eddig még Erdélyben senki sem tudta elnyerni. Az erdélyi bortörvény a nyugateurópai államok hasonló irányu törvényeivel egyenlő színvonalon áll. Kívánatos volna ezért annak a régi királyság területére való kiterjesztése is. Ugyálszik azonban, ennek ellenkezője fog következni. Bármint is legyen, helytelennek tartjuk, hogy a régi királyságbeli törvények alapján — amelyek itt érvénytelenek — kiváltságos jogok adassanak egyeseknek.

Farkasok a faluban. A hirtelen beállott téli időjárás kicsalta az erdőből az éhes farkasokat is. A Piskihez közel fekvő Sárfalva községbe egy nagy csorda farkas látogatott le. A farkasok behatoltak egy gazda csürébe és az ott talált kilencz juhot telfalták. A gazda két kutyája megtámadta a farkasokat, de azok pár perc alatt széttépték a hatalmas házörzőket. A nagy lárma a gazda és az egész háznép fölébredt, de senkisémmé merészelt kimozdulni a házból, mert mindannyian a nagy farkascsorda áldozatai lettek volna. Végezetül a disznóolba hatolt be két fenevad és a házigazda hizott disznóját szétmarcangolva az egész csoda jöllakottan újra visszatért az erdőbe. A falu népe valóságos réteg azóta mert mindenki fél a farkasok egy újabb, vérengző látogatásától. Mindezek dacára fegyvereket nem kapnak a gazdák és a vadász fegyverek után luxus adót kell fizetni!

A telepések ügye. A Krassószörény vármegyei telepések kezdeményezésére az összes telepések egy külön telepmentő mozgalmat indítottak az ismert telepfosztó törvény eltörlése illetve módosítása érdekében. A kormányválság bekövetkeztével az érdekeltek várakozási állápontra helyezkednek, míg a kormány a földreform kérdésében nyilatkozik.

Mit fizetnek a csehszlovákiai cukorgyárak a répiért? Illetékes helyről szerzett értesülésünk szerint a cukorgyárak az idén a cukorrépiért fizettek 100 kg.-ként 20 csehszlovákiai koronát, 60% szeletet adtak ingyen; további 10% ot 5 k.-ként, a vetéshez szükséges magot ingyen adják. Ezzel szemben az erdélyi gyárak 34-80—40 L.-t, 40—50% szeletet. Tekintve a valutáris különbségeket, a csehszlovákiai gazdák lényegesen magasabb áron értékesítik termésüket. Ha szervezkedünk, mi is megkapjuk ezeket az árakat.

Új dohánybeváltó helyek. Mint értesülünk, Besztercén, Segesváron, Fogarason és Sepsiszentgyörgyön dohánybeváltó állomásokat létesítenek.

A magyar gyógynövénykivitel eredményei. A magyar külkereskedelmi hivatal jelentése szerint az ország f. év folyamán mintegy 200 kocsiromány gyógynövényt exportált. A kivitel, mely Angliába, Svájcba, Németországba, az Egyesült-Államokba, Olasz- és Németországba irányul mintegy 60 millió korona értéket képvisel.

Mozdonyok gabonáért. A kormány 600 mozdonyt vásárolt az angol államvasutaktól, melyek árát gabonában fogják lefizetni. Tehát ezt is mi fizeljük meg gazdák. Mikor azonban gabonát, répiát, bort stb.-t kell szállítanunk, mégsem kapunk idejében megfelelő vaggonokat.

Gazdakörök vezetőit és tagjait meghívja Hann és Társa műszaki és keresk. R.-T. mint az E. G. E. géposztálya, hogy kolozsvárra való jövetelük alkalmával látogassák meg új helyiségében Str. Regina Maria (volt Deák Ferenc-utca) 11. sz. alatt, hol gazdasági gép szük-

ségeiteket a legelőnyösebb árakon és legjobb minőségben szerezhetik be úgy kisebb mint nagyobb megrendelések esetében.

A földreform törvény végrehajtás utasításának árát kiadója 25 L.-re emelte fel. Az E. G. E. titkári hivatala azt 27 L. előzetes beküldése mellett készséggel megküldi.

Az E. G. E. titkári hivatalánál igen sok különféle előképzetséggel, megbízható gazdatiszt, ispán, vincellér stb. vár megélhetést elősegítő alkalmazásra.

Piaci árak.

Gabonapiaci árak Aradon 100 kg.-ként L.-ben. Buza 300—310, tengeri 330—340, árpa 290—300, zab 290—300. Ez utóbbi két cikkből csak igen kevés volt a piacon. Lisztpiaci árak: Nullásliszt 5'40—5'50, főzöliszt 4'50—4'70, fehér kenyérliszt 3'60—3'70, barna kenyérliszt 3'30—3'50, korpá 2'10—2'20.

Piaci árak Sepsiszentgyörgyön. Murók, vékánként 25 lei, petrezselyem 30 lei, hagyma koszoruja 10—18 lei, cékla 0'50—1 lei, fokhagyma 3—4 drb. 2 lei, burgonya vékája 10 lei, alma vékája 16—25 lei, körte kilója 3 lei, aszalt körte literje 3 lei, dió literje 5 lei, paszuly literje 1'50—2 lei, mák literje 8—10 lei, kalarabé 1—1'50 lei, lenecs literje 3 lei, borsó literje 2—50—3 lei. — Termények: törökbuza hektója 220 lei, árpa hektója 200 lei, zab hektója 115—120 lei.

Kolozsváron maximálták a tojást 287—921. K. No. sz. a. drb.-ként 1 L.-ra.

HIRDETÉSEK.

Elsőrendű **Lenolajkencét, repceolajat** továbbé-gépkenőzsr, **szekérkenőcsöt**, legjutányosabban szállít

Hann és Társa

Gép- és Műszaki Kereskedelmi r.-t.

az ARADI OLAJIPAR R.-T. vezérképviselete és bizományi raktára

Cluj—Kolozsvár, Str. Regina Mária (v. Deák-F.u.) 11.

333

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank

Kolozsvár, Mátyás király-tér 7. sz.

Alaptőkéje: 16.000.000

Tartalék tőke: 15.000.000

3303

A mellékletet szerkesztli:

DR. HARMATH JÁNOS.

A melléklet tulajdonosa:

A „HANGYA” SZÖV. KÖZPONTJA, NAGYENYED

Kiadó:

TÖRÖK BÁLINT

az E. G. E. titkára.

Megjelenik minden vasárnap.